

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VII

Nr. 2

10

IANUARIE

1926

În acest număr: După renunțarea principelui Carol de Octavian Goga; Lerol-Leroi, poezie de D. Ciurezu; Românii din Iugo-Slavia de P. Nemoianu; Bugetul beat de D. V. Barnoschi; Greerul și furnica de Septimiu Popa; Problema monetară de I. D. Protopopescu; Un capitol încheiat de Alexandru Hodoș; Politică franceză de P.; Gazeta Rimată: Plecarea de Albert Sarmală; Insemnări: Contribuția presei; Politică în contumacie; Unul care nu pricepe; Opoziție, nu glumă!; „Adevărul” la sate; O prinsoare pierdută; Mângâierea bunului creștin; etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIAȚA CUZA VOIĂ No. 16

40 pagini

Un exemplar 10 Lei

Țara Noastră

După renunțarea principelui Carol

Fatalitatea a fâlfăit din aripile ei deasupra țării...

Suntem puși în fața unei întâmplări dincolo de limitele rațiunii, ale cărei peripeții parc'ar fi îndrumate de forțe oarbe ca în tragediile antice. Fiecare silabă din sguuitoarea poveste se smulge dintr'un întunec adânc și se cufundă în mister, fără justificare și fără putință de control. Un tânăr fiu de rege, în culmea strălucirii, după o isbândă pe care numai odată o strigă istoria unui neam, moștenitor în scaunul domniei, se deslipește pripit de părinți, de soție, de copil și de țară, pleacă rătăcitor în lume și trimite de departe scrisoare sgârcită în cuvinte, unde spune că s'a lepădat de toate pe veci... Tabloul e sombru și fără răspuns, ca prăvălirea unei ape mari. Cine-ar putea veni aici cu stavila judecății cumpănitoare, cine-ar putea dumica în argumente logice o pagină din Sofocle? Lampa rațiunii se stinge în viforul pustiiilor, în care patimile cu răsuflarea lor de otravă pârjolesc totul împrejur. Cronicarii târzii, chinuiți cetitori de suflete, când acest râu de lavă va fi încremenit și el în liniștea eternă, se vor apropia de alvia lui și uitând că descifrează propriul lor cântec, vor crede că au înțeles uraganul...

Pe noi, astăzi în zilele grele ce ne-au fost date, o mărturisim, nu ne ispitește pătrunderea cât mai migăloasă în această atmosferă de baladă. Nici tainele ei, nici svonurile de culise, nici flecăriile de gazetă nu ne interesează pentru moment. E prea serioasă încercarea prin care trecem ca să ne putem îngădui luxul de-a urmări vâltorile unei psihologii individuale și prea însemnată cotitura la care ne gîsim ca să nu rostim adevărul întreg.

Fapta principelui Carol este incontestabil o mare lovitură dată țării. Aici este miezul problemei, pe care mintea nici unui bun român nu-l va putea părăsi. Răspunderea mare a fostului moștenitor de tron în fața istoriei noastre e că nu s'a putut ține neclintit la acea înălțime a celor aleși, fără de care nu se poate îndeplini rolul căruia îl predestinase soarta. Între suprema datorie impusă de legile consacrate, implacabile uneori, ale Coroanei, și între slăbiciunile omenești, l-au biruit cele din urmă. În vârful piramidei unde se găsea a primit o adiere de jos, care l'a tras în neant. În această disonanță morală se rezumă tragedia lui și-a noastră. Țara se resimte pe urma prăbușirii catastrofale. De treizeci de ani, din toate colțurile românismului l-au urmărit pe clironomul de ieri radiațiuni de simpatie nestrămutată. Ca mic copil cu bucle blonde, când pe undele Peleşului își muia corăbioarele de hârtie, l'a cântat poetul, făcând să palpite în versurile lui așteptarea înfrigurată a desrobirilor viitoare. Subt ochii care privesc astăzi de pe balconul unui banal hotel din Italia s'a desfășurat cu țâșniri largi de flacări și de sânge epopeia noastră. Dela Cetatea-Albă până la Budapesta, în revărsarea energiilor descătușate, pretutindeni s'a crezut în el. Țara în nevoia ei de-a-și avea totdeauna un punct de razim, l'a scris în inima ei, acordându-i deopotrivă respectul frunțașilor ca și devotamentul cald al maselor populare.

Acum acest sprijin s'a frânt. L'a frânt cu mâna lui pribeagul actual, pricinuindu-i unui popor, pe lângă durerea crudă de-a se fi înșelat în speranțele de trei decenii, și-o reală îngrijorare pentru ziua de mâine. Este o răsplată amară și nedreaptă. Milioanele, de obicei nu iartă astfel de bolovani asvârliți în cumpăna sufletului lor, dar n'o iartă nici conștiința aceluia care scuturându-se cu vremea de sgura pasiunilor trecătoare, va întâlni odată în cale umbre și muștrări. De ce-am lumina, cu toate acestea, mai ales astăzi, tristul capitol de amărăciune reciprocă? Oricât de legitimă ar fi tresărirea unei țări față cu cel dintâi slujitor al ei în ceasul când a fost părăsită, pentru a exprima doliul unui popor tăcerea e un mijloc mai demn decât orice cuvânt de osândă...

A lăsa însă pe seama posterității nepărtinitoare sarcina de-a pronunța o sentință în fatalul proces nu înseamnă deloc a scuza sau a îndreptăți chiar actul nesocotit care ne-a aruncat într'o fierbere îndelungă. Din nenorocire, la noi, ca în toate societățile lipsite de-o disciplină de gândire, agitate în parte și de tendințe inavuable, orice prilej poate fi exploatat pentru a se da o turnură de ch'ot și scandal. Nici de astădată, firește, în pragul unei drame de interes național nu lipsesc interpretării [nedoriți]. Se găsesc chiar mai multe categorii din aceștia. Unii sunt cunoscuți provocatori de meserie. Pentru ei o largă indulgență trebuie aplicată la cazul prințului. Subt cuvânt că explică și deschid porțițe de înțelegere, stipendiașii Moscovei opoșiți în redacțiile dela București lansează prin gazete insinuări și strecoară pretinse detalii, coborând chestiunea la nivelul unui odios roman sentimental. Scopul e evident, știrbirea prestigiului dinastiei prin punerea în discuție și prin falsificarea lucrurilor. Paralel cu agenții de peste hotare,

merg din inconștiență nenumărați panegiriști de ocazie cari se bocesc în gura mare și suflând în jarul propriei lor bucătării erotice, sugrumă adevărata semnificare a celor întâmplate într'o meschină literatură de ocazie. Și unii și alții, acești comentatori milostivi nu mai isprăvesc cu proza lor. Încă patru săptămâni de asemenea îndeletniciri rotative și cele mai depărtate cătune din țară vor fi îndemnate în mod meșteșugit să ia în desbatere inoportunul subiect. În treacă't fie zis, n'ar fi mai preferabilă o cenzură, care să ne asigure binefăcătorul mutism în materie, decât coloanele desmățate care ne așteaptă încă?

Mult mai vinovați sunt speculatorii politici ai nenorocirii noastre. După un vechi tipar în care și-au stropșit toate micile întreceri de pân'acum, bunii patrioți schimbă în bani mărunți și renunțarea principelui Carol. Puși în cunoștință directă de Suveranul însuși, care le-a arătat realitatea problemei, dându-și consimțământul pentru rezolvirea ei la Consiliul de coroană, ei nu încetează totuși de-a o menține la suprafață în op'nia publică. Dovadă frământarea incoherentă a dlui Iorga, veninosul profet călător, sau galimatiasul dlui Alexandru Vaida, care după toate explicațiile declară neconținut că nu pricepe nimic. Amândoi distinșii bărbați de stat însă par a fi de acord, că printr'o schimbare de guvern în favoarea lor sunt gata să se potolească în ori-ce clipă și să acopere de uitare nefericitul incident. Poate acest aspect degradator al țargului politic e unul din momentele cele mai întristătoare din câte-a scos la iveală sguduirea neașteptată, fiindcă din el se poate vedea pe ce temeieri șubrede se razimă curioasa mentalitate a unor vechi aspiranți de conducători ai țării.

Pentru toată lumea desfăcută de mici preocupări, pentru cetățenii în a căror tragere de inimă se reoglinesc destinele neamului, lucrul e pe cât de grav pe atât de limpede. El a fost lămurit printr'un gest de neasemănată măreție de către Regele Nostru, care ridicându-se și de astădată peste chemările de om și de tată la pedestalul de Domnitor, a știut da poporului său o nouă pildă din catechismul moral și politic care-l călăuzește. El, Regele, a vorbit, comprimând în verdictul său tot rostul superior al misiunii pe care o îndeplinește aici din mila lui Dumnezeu și din voința scăldată în sânge a neamului. Este o atât de înaltă revelație sufletească în felul *cum* a vorbit, încât pe lângă compensația ce ne-a dat plătind cu inima Lui, neînfrântul întemeietor de țară aduce tocmai în zile de grea cumpănă cea mai hotărâtoare întărire principului monarhic în toate fibrele creerului românesc. A nu te închina în fața acestui cuvânt prin care Coroana Regală reamintește o clipă luminoasă suferință a spinilor din Coroana Mântuitorului, ar fi o brutală impietate, a te împotrivi o nebulie. De-aceia, toate câte-au urmat nu sunt decât întruparea normală a acestei hotărâri ce s'a încadrat în forme constituționale.

Pe drumul arătat de Suverani mergem înainte.

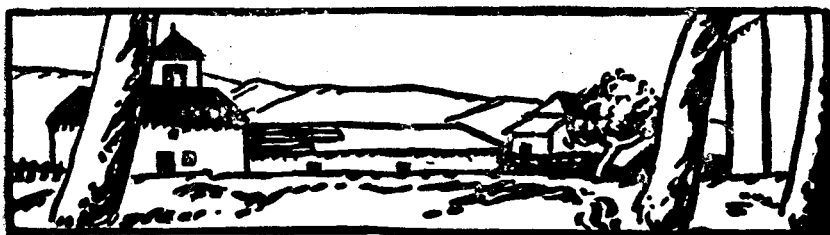
Poporul nostru sănătos și conștient de puterile lui se desmeticește repede ca să-și creeze un echilibru cu împrejurările. În unda de veșnică premenire din care se adapă conștiința colectivă a răsărit un chip nou: doi ochi albaștri de copil, curați ca două picături de

rouă. Sunt ochii lui Mihai, moștenitorul tronului. În adâncimea lor luminează taine nepătrunse încă, dar pacea senină pe care-o răspândesc e simbolul cel mai nemerit al viitorului nostru.

Să-l primim acest simbol, să-l predicăm tuturor și să pedepsim pe cei care nu vor să-l înțeleagă. La adăpostul lui, cu acea reînviere de energie pe care-o lovitură o trezește într'un organism tare, să ne pipăim mai deaproape rosturile vieții. Să activăm deșteptarea și s'o silim să rodească. Suntem destul de bogați, ca desgropându-ne comorile să putem înjgheba aici un trai suportabil cu mulțumiri pe seama celor vii și chiar cu iertare pentru morți...

OCTAVIAN GOGA

Leroi-Leroi

*Leroi, Leroi, m'rgărint
Prin nămeții de argint,
Leroi, Leroi, la fereastră
Lângă tâmpla nopții-albastră.*

*Vești bălae
bucălae
cu obrazii
de vâpae,
și pe laviși
în odae
bolboros
de acioae.*

*Cad în tindă
Fulgii proaspeți de colindă,
Bat în ușe
Ochi rotunzi de corcodușe,
Și sub gluga lunii pline
Amintirea sună 'n mine.*

*Sună'n mine 'nbujorată, ca un snop de clopoței
Cu miros de maci sălbateci și de muguri cruzi de tei.*

* * *

*Cine mi-a cuprins genunchii și se uită drept în minte
Cu priviri de in în floare și cu inima cuminte?
Cine mi se sbate'n brațe, ca o mreană în năvod,
Și-mi înlănțue grumazul, făcând mâinile obod?..*

*Cine mi-a căzut în suflet, ca'ntr'un cuib un sbor de graur
Și din gura-i de căpșună svârle fluturi mari de aur?*

*Trupu-mi tremură...
Ochii mi tremură...
Gându-mi tremură...*

*Și sub mățul amintirii ca o dreavă mă'ncovoi
Și ascult cum ninge'n mine, ca pe ramuri în zăvoi:*

*„Leroi, Leroi, Doamnele
„cum și-adună toamnele
„de pe umeri poamele,
„să s'adune și la voi
„cârdurile mari de oi
„și cirezile de boi,
„că Isus în noaptea asta
„crește'n suflete la noi“ ...*

D. CIUREZU

Românii din Iugo-Slavia

Ziua a treia de Crăciun a fost o zi de mare sărbătoare pentru minoritatea sârbească din Banat și în special pentru locuitorii sârbi ai orașului Timișoara.

Una din cele mai de seamă reuniuni de cântări din Banatul atribuit sârbilor, corul episcopiei din Vârșeș a venit în această zi în capitala Banatului să participe la jubileul de 25 de ani al asociației femeilor sârbe din acest oraș. În impunătoarea Catedrală dela reședința văduvitei episcopii sârbești, cași la concertul de seară, cântarea sârbească, nestingerită de nimeni, a putut exprima în plină frenezie sentimentele religioase și naționale ale unui pumn de minorități rătăcite printre noi. Proverbiala ospitalitate și toleranță românească s'a întrecut pe sine însăși. Autoritățile noastre administrative, nu numai că au autorizat ținerea acestei manifestațiuni, dar au luat parte și efectiv, onorând-o cu prezența lor. O însemnată parte din asistența pe care am remarcat-o în Catedrala sârbească a Timișoarei o formau românii, dând cea mai palpabilă și civilizată dovadă despre înțelegerea drepturilor firești ale altora.

Gestul loial mi se pare că a fost înțeles și de preotul care slujea, căci în discursul politic ținut în loc de predică, — în care a trecut în revistă toate evenimentele dela 1914 încoace, — a recunoscut deschis, că sârbii din Banatul românesc se pot desvolta în deplină libertate, putându-și cultiva limba în școală și în biserică. Totuși, dacă frații lor de dincolo se interesează de soarta lor, le pare bine și le sunt recunoscători pentru această dragoste.

Entuziastele și impresionantele strigăte de „jiveo“ ce au acoperit naționalista cuvântare a preotului celebrant, au avut un efect neobișnuit și asupra mea, și din semîntunericul sfântului locaș gândurile mele au zburat departe peste frontiera păzită cu atâta strășnicie de aceiași sârbi, la Crăciunul celor 150 mii de români din Banatul sâr-

besc, cărora nu le-a surâs încă o asemenea zi senină. Reflexiuni puternice se cer pe hârtie, spre ușurarea sufletului meu, și, să nădăjduim, indirect, prin orientarea opiniei publice românești, spre ușurarea situației fraților din cealaltă parte a Banatului.

Punând în discuție situația deplorabilă a românilor din Iugo-Slavia, nu ne gândim câtuși de puțin să facem cuiva reproș pentru tratamentul liberal aplicat minorității sârbești dela noi. Numai că am dori, ca această largă toleranță să nu fie privită ca un scop: să nu o manifestăm exclusiv de dragul civilizației, ci să o considerăm și ca un mijloc, făurindu-ne un drept în baza căruia să putem cere un tratament egal și pe seama minorității românești din Iugo-Slavia. În privința aceasta, cu toată alianța formală ce ne leagă și cu toată indentitatea intereselor noastre internaționale, n'am reușit să fim de acord cu vecinii noștri sârbi.

Opinia publică românească nu-și dă încă seama de gravitatea situației românilor din Iugo-Slavia. Febrilitatea cu care ne grăbim să ne aranjăm treburile noastre de politică internă nu ne îngăduie să aruncăm o privire și în afară. Își dau seama de aceasta românii bănățeni, cari, prin contactul zilnic cu aceia cari vin de dincolo, au trista ocazie să vadă cum o politică metodică caută să stârpească și cea mai mică manifestare de viață românească. Școala și biserica românească sunt obiective ale unei continue persecuțiuni. În întreg Banatul sârbesc nu ne-au mai rămas decât vreo zece preoți și nu avem posibilitatea să ne îngrijim de complectarea rândurilor rărite. Cererea statului român de a se înființa un vicariat pentru românii de dincolo întâmpină cea mai dârză rezistență, pe motivul că nu se pot institui două regimuri deosebite, unul pentru românii din Timoc și altul pentru cei din Banat, și că românii fiind de o lege cu sârbi nu pot fi supuși unei alte autorități decât aceleia a bisericii sârbești. Învățătorii, vreo 20 la număr, sunt obligați să propună exclusiv în sârbește, fără să se permită în-trebuințarea manualelor românești.

Această concepție a negațiunii se manifestă nu numai în viața culturală a românilor, ci și în aceea materială. Decretul-lege agrar, are un punct special care nu recunoaște dreptul la împroprietărire decât cetățenilor de origine slavă. În consecință, niciun român nu a primit nicio palmă de pământ! Dimpotrivă, și colonizarea voluntarilor sârbi s'a făcut în contul lor, întrucât de ani de zile trebuie să-i țină gratuit în casele lor. Cele două-trei bănci românești nu pot să funcționeze decât tolerând asistența unui comisar regal la toate ședințele direcțiunii și la toate adunările generale.

Tendențele acestea ale sârbilor nici nu sunt deghizate; ele se profesează deschis, chiar și în raporturile lor cu noi. „Nu ne putem înțelege cu voi, — spunea un fruntaș sârb de dincolo, cu care am discutat aceste chestiuni, — pentru că suprema voastră efortare este să vă considere lumea drept europeni. Noi ne complacem în rolul de balcanici, dacă în dosul acestui atribut, supărător pentru voi, ne putem atinge toate obiectivele noastre de ordin național. Până acum, mi se pare că

principiul nostru s'a dovedit mai bun. Voi *europenii*, sunteți mereu traduși în fața tribunalului internațional, în contra noastră nici nu se plânge nimeni. Subt raportul politiceii noastre naționale am fost și vrem să rămânem balcanici“.

Toate acestea mi-au trecut prin minte asistând la înălțatoarea serbare religioasă și națională a sârbilor din Timișoara. Bucurându-mă în mod sincer, că stăpânirea românească a reușit să deștepte o meritată apreciere și recunoștință în inima cetățenilor săi sârbi, ca bănățean, și deci ca cunoscător al mentalității sârbești, nu cred să ajungem vreodată ziua, ca și de pe amvoanele românești din Iugo-Slavia să poată fi rostită declarația pe care am înregistrat-o, cu multă satisfacție, în Catedrala sârbească a Timișoarei.

P. NEMOIANU

Bugetul beat

Ziarele ne informează că Republica Sovietică, nu numai că are un izvor de venituri dela vânzarea alcoolului, dar că plătește unor categorii de funcționari o parte din leafă cu *vodcă* (40% spirt).

Toate volumele care s'au scris despre falimentul bolșevismului sunt și mai puțin concludente și mai puțin elocvente decât această simplă veste: Rusia a trebuit să revină la „bugetul beat” al țarismului.

Pierderea războiului, asasinarea dinastiei, desmembrarea imperiului, ruina locuitorilor, moartea de foame și de ștreang a atâtor milioane, n'a adus Rusiei nici măcar o schimbare principială în economia națională, ale cărei rezultate să poată fi opuse situației dinaintea războiului. Republica franceză și-a răscumpărat, în parte, excesele, dând statului o nouă temelie financiară.

Conducătorii Rusiei, însă, n'au schimbat decât aparențele. A fi luat dela Alexe ca să dea lui Ivan, pentru ca în urmă statul să fie nevoit să comită — ca să poată trăi — una din cele mai mari crime ale țarismului, este cea mai impresionantă mărturisire de neputință.

Când o doctrină revoluționară se ridică în numele necesității de a scăpa un popor de degenerare, poate să proclame că-l va „purifica” prin exterminarea majorității lui, dar nimic nu justifică întreținerea sistematică a uneia din vechile pricini ale acestei degenerări.

Și nu este vorba aici de plăga alcoolismului. N'ar avea o importanță deosebită dacă Republica roșie nu s'ar ocupa, — cum nu ne ocupăm noi și alte câteva țări, — de această problemă socială.

Este cu totul altceva :

Guvernele țariste încurajau beția pentru sporirea veniturilor statului și pentru abrutizarea populației, ca să nu se mai poată plăti. Sovietele fac astăzi exact același lucru.

Ne vom da mai bine seama de enormitatea faptului, arătând, pe scurt, ce era *alcoolismul de stat* în Rusia imperială. Din tot cât s'a spus despre finanțele Rusiei, cea mai coprinzătoare explicație au fost aceste două cuvinte: *bugetul beat*. Economistul care a găsit fericită formula a fost nu numai un om de spirit, dar și un serios cunoscător al Rusiei.

Bugetul beat !

Beat nu numai ca echilibru, dar și ca substrat economic.

Cel mai bogat izvor de venituri al bugetului rus era *vodka*. A treia parte din aceste venituri o constituia câștigul vânzării alcoolului. În anul 1912 vodka a dat statului un beneficiu net de un miliard și jumătate franci aur. Iată o cifră, și mai ales o proporție, care pune într'o stranie lumină formula în care ne complăceam înainte de război, că Rusia este o comoară nescată de bogății.

Că Rusia avea și are imense bogății naturale este adevărat, tot așa după cum este adevărat, că România chiar acum o sută de ani era una din cele mai bogate țări în petrol. Numai că bogățiile nepuse în valoare nu servesc la nimic. Dovadă Rusia, care, deși avea și are nescăte resurse, trăia și trăiește din vodka. Ca să nu dea faliment își îmbătă populația atunci, și o îmbată acum, din nou. Rusia țaristă a sacrificat viitorul imperiului degenerând rasa prin alcoolizare, numai ca să poată face față nevoiei mereu prezentă: plata cuponului datoriei publice.

În toate țările din lume alcoolismul este o nenorocire, în Rusia a fost și este o binefacere. Este în tradiția statului rus să încurajeze populația la băutură, oricare i-ar fi forma de guvernământ.

Se va zice, că mai sunt și alte țări în care guvernele profită din alcoolizarea populației. Se va da ca exemplu, de pildă, o recentă circulară a ministrului nostru de Finanțe, care autoriză înființarea unui debit de băuturi spirtoase în fiecare sat în care nu sunt decât cârciumi cu vin.

Dar acestea sunt măsuri inofensive față de organizarea sistematică a răspândirii vișului beției, practică în Rusia veche și nouă. Înainte de război, a zecea parte din venitul anual, populația Rusiei îl cheltuia pentru băutură. Rachiul întreține viața Rusiei ca stat, după cum tot rachiul întreține viața rusului ca individ... Mujicul în agonie este reconfortat cu alcool până la venirea medicului sau a popei; iar autocratismul reconfortă cu alcool bugetul imperiului.

Bugetul beat ca origine era tot așa de beat și ca echilibru. Câteva cifre elocvente: A cincea parte din buget o înghițea datoria publică. Aici este de observat, că mai toată această datorie era contractată în străinătate și astfel un miliard și jumătate din averea națională se ducea, pe fiecare an, în Franța mai ales.

O altă cincime din buget era alocată burocrației. În schimb, pentru îmbunătățiri și înlesniri agrare, atât de necesare în cea mai agricolă dar și cea mai rău cultivată țară din lume, nu era prevăzut în buget decât a șaptezecă parte din totalitatea lui. Adică unu și jumătate la sută !

Capitolul instrucțiunii era și mai caracteristic. Nu trebuie pierdut din vedere că în Rusia, din 160 milioane locuitori 130 de milioane sunt neștiutori de carte. Ei bine, pentru instrucția populației, *bugetul beat* prevedea o sumă, care repartizată pe cap de locuitor dădea abea 45 de bani anual. Așa dar, statul rus, care câștigă dela fiecare locuitor opt lei anual numai vânzându-i rachiu, nu cheltuia cu acelaș locuitor decât 45 bani ca să-l instruiască!

...Un buget cu o repartiție absurdă și cu substratul economic într'o dezastruoasă patimă a poporului constituia bugetul marelui imperiu moscovit!

Unde trebuia să ducă această organizație financiară era ușor de văzut. Mai întâi la împrumuturi străine. În lucrările a doi foști pe atunci profesori (Bogolepoff și Migulin) se găsește afirmația, că în anul în care nu s'ar fi putut realiza un împrumut străin, falimentul ar fi fost inevitabil.

Împrumutul străin fiind, însă, nesigur, autocratismul era natural să caute un alt paliativ; și acesta era războiul de cucerire. Se știe că războiul de cucerire era supapa de siguranță împotriva revoluției. Cu atât mai evident, el este un mijloc de găsit bani. Să ne gândim la istoricul tentativei contra Manciuriei și la acela al sugrumării Finlandei. Această provincie a fost, doar, încorporată definitiv numai ca simplu *expedient* pentru echilibrarea *bugetului beat*.

Rusia țaristă nu se putea gândi la viitor; abea putea face față prezentului. După salvarea zilei de azi, vie potopul! Aceasta-i era formula de guvernare.

Rusia țaristă era condamnată, pentru că nu voia să devină un stat modern. În mod permanent își întreținea bugetul cu vodcă; iar din când în când îl mai reconfortă cu prada ce storcea din câte o Finlandă robită.

Dar, în timpul războiului a trebuit oprită consumarea alcoolului. Nu era posibil altfel. Cetățeanul mereu beat putea fi un excelent mijloc pentru plata cuponului datoriei publice, nu putea fi însă un soldat cu care să se câștige războiul.

Întrezicerea alcoolului a scăzut însă veniturile bugetare cu o treime, iar războiul înzecise cheltuelile. Dezastrul era fatal. Să mai adaugăm la aceasta că, dacă suprimarea băuturilor alcoolice dădea soldați mai buni, în schimb lăsa mințile libere, și astfel poporul începând să vadă slăbiciunea autocratismului mereu învins pe câmpul de luptă, prinse curaj și se revoltă.

După zece ani de teroare pentru consolidarea statului pe temelia doctrinei bolșevice, acest stat revine, ca să poată trăi, la bugetul beat al burgheziei distruse, urmând întocmai politica birocrației burgheze, pentru a cărei înlocuire Rusia a fost transformată într'un cimitir.

Cele două mari probleme ale imperiului: înăbușirea nemulțumirii populare și echilibrarea bugetului, le are, cu aceeaș intensitate, și Republica. Mijloacele de amânat dezastrul sunt de asemenea aceleași.

Birocrația țarismului avea koutul, Siberia și asasinatul la poliție. Sovietele au foamea și asasinatul oficial în massă.

Țarismul mai avea și o diversiune patriotico-bugetară în povestea cu testamentul lui Petru cel Mare și în cucerirea de noi provincii. Bolșevismul n'a declarat că renunță la faimosul testament; ba chiar înțelege să-i dea un început de executare, ținând la Basarabia mai mult de cât la toate celelalte provincii pe care le-a pierdut.

Guvernele țariste încurajau beția ca să echilibreze bugetul și ca să tâmpească populația, doar nu le va vedea slăbiciunea și ticăloșia, și astfel să se mai amâne revoluția. Bolșevismul tot cu vodcă își echilibrează bugetul, și nu se mai poate face ascultat de cât de un popor beat. Zece ani bolșevismul și-a aplicat toate sistemele, toate fantaziile, cu o libertate de acțiune pe care Țarul n'a avut-o niciodată, pentru a-și sfârși cariera adoptând și exagerând cel mai odios procedeu țarist. Sovietele au până într'atâta frică de trezirea poporului, încât fac ceea ce însuși vechiul regim, care inventase *alcoholismul de stat*, n'a îndrăznit să facă: Nu numai că încurajează beția, dar o impune, *plătind lefurile în rachiu*.

D. V. BARNOSCHI

Greerul și furnica

— Poveste pentru copii și oameni mari —

Era seara, târziu. Legănată de cântecele greerilor și ale paserilor, florile își dormeau somnul lor dulce.

Numai o floare galbenă de păpădie era trează încă. Sub frunzele ei își făcuse culcuș un greer, iar ea se obicnuise cu el atât de mult, încât nu putea s'adoarmă fără cântecul lui.

Păpădia aștepta pe greer, și greerul nu venia.

— Ah, îl va fi mâncat vre-o pasere, gândi, oftând din greu. Ah, greerul meu cel drag...

O jale nespusă o cuprinse. Dar jalea nu ținu mult. De-odată simți pe greer lângă rădăcina ei.

— Unde-ai întârziat, greerul meu? îl întreabă zâbindu-i drăgălaș și întinzându-și petalele.

— Am nemerit într'un furnicar, dragă florica mea, îi răspunse greerul. Am scăpat numai după o luptă grea, și-am alergat tot într'un suflet... O, bine că mă văd lângă tine...

— O, dragul meu, răspunse iarăș floarea, bine că te văd și eu... Dar, cântă-mi, s'adorm...

Greerul își începu cântecul, iar păpădia își închidea una câte una petalele. Era tocmai în trecere spre lumea visurilor, când, de-odată, se făcu tăcere.

Speriată, își deschise petalele. În fața greerului văzu o furnică pe care greerul o privea înmărmurit și tremurând din tot trupul.

— Furnico, ce vrei cu greerul meu? îi grăi păpădia.

— Doamnă greer, — grăi acum furnica, prefăcându-ne că n'a auzit cuvintele floarei, — te rog să nu mai cânti. Regina noastră e bolnavă și cântecul tău o neliniștește...

— O, lasă-mă să cânt, — îi răspunse greerul, oftând din greu. O, lasă-mă să cânt, câteva clipe încă, până să-mi adorm floarea. Apoi, nu mai cânt...

— Să nu îndrăznești să mai cânti. — strigă acum furnica mâniașă. Altcum, o să viu cu încă zece mii de furnici să te conving că trebuie să te supui...

Și îi întoarse spatele.

— Ce insecte puternice sunt furnicile! — șopti floarea după depărtarea furnicei.

— Sunt puternice, într'adevăr, răspuse greerul. Au o organizație atât de minunată, încât chiar și oamenii le admiră. Dar sunt bârfitoare...

— Cum? — făcu păpădia mirată.

— Nu știi? — reluă greerul. E o istorie de-acum trei sute de ani, de pe vremea lui Lafontaine...

— Cine a fost acest Lafontaine?

— Lafontaine a fost un om care avea darul de-a povesti cu animale, cu paseri și cu insecte. Convorbirile lui de acest fel le descria apoi în povești frumoase, numite fabule. Oamenii citesc fabulele și învață din ele, căci în multe privințe animalele sunt mai cuminiți ca oamenii. Acest Lafontaine a întâlnit odată o furnică și a dat cu ea în povești. Furnica i-a spus câte verzi și uscate, iar la urmă s'a apucat să vorbească de rău pe greeri. Cunoști, așa cred, fabula „Greerul și furnica?”

— O cunosc. Acu vre-o trei zile se nimerise pe-aici un băiat de școală, care tocmai învăța de rost această fabulă. De-atunci, m'am gândit mereu să te întreb: cum de voi, greerii, nu vă îngrijiți de cu vară pentru traiul de iarnă?

— Și tu, florica mea, ai crezut această minciună?

— Cum? Oamenii mințesc?

— Mințesc. Optzeci la sută din cuvintele lor sunt mincirni...

— Mințesc și fabuliștii?

— Nu, ei nu mințesc. Ei sunt cei mai buni oameni, de aceea le-a dat Dumnezeu darul de-a vorbi cu animalele și cu plantele. Pe Lafontaine l-a tras pe sfoară furnica aceea...

— Cum?

— Iată cum. Noi, greerii, întocmai ca și voi, florile, trăim numai o vară. Primăvara ieșim din ouăle ce părinții noștri încă în toamna trecută le-au așezat prin crepăturile pământului, și ne începem viața noastră de cântec. Toamna ne așezăm și noi ouăle în aceleași crepături ale pământului, apoi murim ca și voi, florile. Ce trebuiriță avem noi de hrană pentru iarnă? O, de-aș întâlni vre-un fabulist! Să vezi atunci, ce-o să se aleagă din gloria furnicilor...

— Frumoasă glorie! — șopti floarea.

— Așa-i uneori, gloria. Ca să o câștigi, trebuie să strivești pe alții. Mai ales între oameni sunt mulți, cărora le place să se înalțe pe ruinele altora. Pe cel strivit, apoi, nu poate să-l mai ridice nimic, nici munca, nici cinstea. El e strivit pentru totdeauna... Aceasta este soarta noastră, a greerilor, de când cu întâlnirea lui Lafontaine cu furnica. Oamenilor li-e drag cântecul nostru, dar din zâmbetul batjocurilor ce li-se întipărește pe buze când ne aud cântând, pare-că citim:

— Căreți, greeri, cântați, că o să jucați voi la iarnă...

De-aș întâlni pe vre-un fabulist, i-aș striga din toată puterea plămânelor mei de greer:

— Noi iarna suntem morți, domnule fabulist. Viața noastră e scurtă, de-o vară numai, lăsați-ne să ne-o petrecem în cântec...

— O, greerule, — îngână acum floarea, — cât ești de interesant în noaptea aceasta! Urcă-te pe petalele mele, să te sărut.

Greerul n'apucă să îplinească dorința floarei, căci se ivi din nou furnica.

— Ce mai face regina? o întrebare amândoi deodată.

— A murit, — le răspunse furnica plângând. Greerule, poți să câști de-acum, cât vrei.

Apoi își urmă drumul, ca să ducă și altor furnicare trista veste. Greerul își reîncepu cântecul, iar pădăria trecu repede în lumea visurilor.

Când, într'un târziu, trecu și greerul în aceeaș lume fericită, văzu în vis pe Lafontaine cel de odinioară, care îl privea zâmbindu-i cu multă bunătate și își cerea iertare pentru marea nedreptate ce o făcuse greerilor acum trei sute de ani...

SEPTIMIU POPA

Problema monetară

Mi-am propus să examinez aspectele problemei monetare, de oare-ce această problemă n'a fost încă rezolvată în țara noastră, cu toate discuțiunile ce se fac împrejurul ei de vr'o cinci ani de zile, și cu toate că guvernul pretinde că i-a dat o soluțiune, însă care cere cincisprezece ani de aplicare pentru a fi desăvârșită.

Noi însă pretindem, că o soluțiune care are nevoie de cincisprezece ani pentru a 'și arăta binefacerile, nu e o soluțiune. Convalescențele lungi nu sunt bune, de oare-ce candidatul la sănătate se poate îmbolnăvi din nou de mai multe ori în acest interval. Soluțiunarea problemei trebuie făcută într'un interval de timp mai scurt, astfel ca în 3—5 ani maximum, circulațiunea monetară să fi reintrat în normal, adică forța de cumpărare a monedei în circulațiune să fie față de cele l'alte bunuri în raportul în care se găsea înainte de războiul mondial.

Nu menționăm nici o cantitate de aur drept echivalent al valorii monedei din circulațiune, ci numai un raport. Dacă acest raport este atins, dispăre criza de numerar și schimbul mărfurilor și creditul își reiau mersul normal. Raportul acesta e oare-cum stabil pentru o anumită perioadă economică și pentru o anumită țară, cantitatea de monedă în circulațiune fiind mai mare sau mai mică după dezvoltarea economică a țării și după obiceiurile comerciale ale locuitorilor ei. În acele țări, cu deosebire cele anglo-saxone, unde tranacțiunile se fac mai ales prin mijlocul cecurilor, moneda în circulațiune e cantitativ foarte redusă față de moneda în circulațiune a țărilor care nu uzitează virimentul prin cecuri, ci plata pe bani gata. Astfel Anglia cu tranacțiunilor comerciale de trei ori mai mari ca cele din Franța întrebuința o cantitate de monedă de trei ori mai mică de cât aceasta din urmă; circa trei miliarde franci aur față de opt miliarde (1908). Dacă ținem seama, că averea Angliei se cifră (1908) la 350 miliarde franci, iar a Franței la 250 miliarde, avem pentru prima raportul dintre avere și circulațiune 117, iar pentru a doua 41. Raportând circulațiunea pe cap de locuitor, găsim pentru Anglia (44 milioane) 70 de franci aur iar pentru Franța (39 milioane) 205 franci aur.

Sistemul de circulațiune englez, bazat cu deosebire pe cec, are nu numai avantajul de a economisi capital, dar și acela de a fi mai elastic, prevenind și atenuând crizele monetare. Trebuie să atribuim în

mare parte sistemului de circulație englez, faptul că lira sterlină s'a depreciat foarte puțin în cursul războiului, și ea și-a recăpătat valoarea aur într'un timp relativ scurt.

Pentru România mică dinainte de război, circulația era de cinci sute milioane franci aur pentru o avere de circa treizeci miliarde lei și-o populație de aproape opt milioane suflete. Raportul pentru țara noastră era așa dar 60, și cifra de cap de locuitor circa 60 franci aur.

Raportând situația de azi la cea de dinainte de război, trebuie să majorăm toate cifrele cu 50%, de-oarece din cauza distrugerilor provocate de război și încetinirea producției mondiale toate mărfurile s'au scumpit cu 50% sau cu alte cuvinte aurul s'a depreciat cu 33%.

Așa, dar azi, Franța ar trebui să aibe o circulație de 12 miliarde franci aur, ceea ce există de fapt, iar România, socotind că individul economic din România Mare are aceeași capacitate ca și cel din vechiul Regat dinainte de război, ar trebui să aibe o circulație de 90 franci aur de cap de locuitor sau o circulație a cărei valoare în aur ar fi de circa un miliard și jumătate. Cum circulația noastră nu e decât 500 milioane franci aur, vedem ce departe ne aflăm de situația normală.

Ruperea raportului dintre valoarea monedei în circulație și valoarea celorlalte mărfuri produce perturbații prin faptul că modifică prețul mărfurilor în mod brusc, și prin această modificare influențează circulația lor.

Ruperea acestui raport se face în general prin procedeul denumit inflație. Înainte de a examina cum inflația produce perturbații în circulație, să analizăm ce reprezintă oare această noțiune. Vulgular numește în general inflație ori-ce emisiune de bilete de bancă făcută peste o anumită cifră. Definiția aceasta este simplistă și nu corespunde cu realitatea, de-oarece chiar în timpurile normale când biletul de bancă își păstra valoarea aur, cantitățile emise variau dela o epocă la alta, de-oarece chiar esența circulației fiduciare e să și modifice în mod continuu volumul după nevoile pieței. O circulație fiduciară rigidă care se izbește de anumite limite strâmte e contrară unui bun mers al vieții comerciale, de-oarece volumul tranzacțiilor comerciale variază după împrejurări și în consecință volumul monedei trebuie să varieze și el.

Inflație se numește emiterea de bilete de bancă fără de acoperire. Într'o circulație sănătoasă, moneda fiduciară în circulație trebuie să aibe drept contra-valoare în bolțile băncii de emisiune: 1. o cantitate de aur care după țară și împrejurări n'ar trebuie să scadă sub 30 sau 25% din valoarea circulației, și 2. un portofoliu comercial lichidabil într'un termen scurt, de obicei maximum 100 zile. Tot ce se emite fără o astfel de acoperire, în general contra bonuri de tezaur, constituie inflația. Prin urmare, cu alte cuvinte, inflație se numește emiterea de bilete de bancă peste nevoile pieței, adică peste forța de cumpărare normală.

Dacă examinăm cum s'a practicat inflațiunea în realitate, vedem că emisiunea de bilete s'a făcut mai în toate țările pentru a se avansa fonduri guvernelor ca să poată acoperi nevoile budgetare, care ar fi trebuit să fie acoperite prin rendementul impozitelor. Cu alte cuvinte, inflațiunea e un substitut pentru impozite, ceea ce face că în realitate el e un impozit dighizat, și anume un impozit foarte ușor de perceput de-oarece nu e nevoie de perceptori sau de altă formă de organism de percepere, și de oarece publicul îl plătește fără să facă nici o obiecțiune, fără să-și dea seama și fără să poată să'l eludeze. Acest mod de impunere se practică de obicei în perioadele turburi, cum sunt bunăoară războaiele, când publicul își ascunde averea mobilă și evită să plătească impozitele. Inflațiunea vine atunci și scoate tot capitalul mobil la iveală și'l duce în mâinile statului mai repede și cu mai puțină bătaie de cap de cum ar face-o bonurile de rechiziție. Inflațiunea e sistemul de rechiziție ideal, care poate să absoarbă în foarte scurt timp tot capitalul mobil, tot capitalul de rulment al unui popor. Exemplul Rusiei, unde el a fost aplicat fără de nici un scrupul, e o dovadă că inflațiunea e sistemul de impunere care poate pompa până la ultima picătură toată vloga unui popor.

Inflațiunea, adică emiterea de bilete de bancă fără de acoperire comercială (de oare-ce și aurul e o marfă) ar fi inofensivă dacă ea n'ar fi de cât un substitut de impozit. Ar fi indiferent, dacă bugetul normal al statului ar fi alimentat prin impozite directe, impozite indirecte, sau inflațiune, dacă acest din urmă impozit n'ar avea oarecare defecte inerente naturei sale, care'l fac că nu poate dăinui mult timp fără să ruineze în mod complect țara în care el e aplicat. Inflațiunea nu are numai defectul că împinge guvernul să facă cheltueli improductive, de oare-ce fiind ușor de perceput nu împiedecă pe oamenii politici de a mări numărul slujbelor inutile pentru ași plasa partizanii politici, sau a mări încontinuu lefurile pentru a se face populari în lumea funcționarilor publici; ci are și defectul că împinge pe toată lumea să consume din ce în ce mai mult, ajungând să consume mai mult chiar de cât produce, așa că împinge economia națională către ruină. În toate țările unde s'a practicat sistemul inflațiunii lumea s'a pornit pe cheltueli nesăbuite. Fenomenul acesta s'a observat și în România, dela 1919—22, adică în perioada de emisie de bilete fără acoperire. În această perioadă au eșit la iveală o mulțime de oameni îmbogățiți peste noapte care nu știau cur să-și cheltuiască banii, adică bancnotele. Chefurile se țineau lanț, plimbările în automobil nu se mai sfârșiau și speculile la Bursă luaseră un mare avânt în fiecare zi, lansându-se două sau trei noi societăți care să exploateze tot soiul de invențiuni, până și zbârnișala. Sistemul acesta de a consuma fără a produce, sau de a consuma mai mult de cât se produce, nu putea dăinui mult timp, și noii îmbogățiți au reintrat în fosta lor sărăcie, ceva mai săraci de cum fuseseră; societățile create în vânt s'au stins ca și razele sonore, și economia noastră națională s'a ales cu pagube apreciabile.

Așa dar, marele defect al impozitului denumit inflațiune e că in-

fluența lui depășește cadrul bugetului statului și anume că mărește capacitatea de consumare a fiecărui individ fără ca să-i mărească în proporție capacitatea de producție. Mărirea cantității de monede în circulațiune peste nevoile normale, adică inflațiunea, face ca oamenii se pomenesc cu mai mulți bani în buzunar de cât au trebuință pentru traiul obicinuit. Unii din ei, cei mai puțin numeroși, vor economisi acest surplus, fie că îl teazurizează, fie că 'l duc la vr'o bancă. Cea mai mare parte din lume va întrebuița surplusul în a'și îmbunătăți traiul, ori în cumpărături de lux. Cu alte cuvinte, forța de cumpărare a tutulor oamenilor va fi mărită, și anume mărită în mod artificial, de oarece capacitatea de producțiune a rămas neschimbată.

Această mărire artificială a forței de cumpărare o să aibe un dublu efect. O să provoace o scumpire a tutulor mărfurilor, căci cererea întrece oferta, și al doilea are să reducă simțitor stocurile de mărfuri, căci la mărirea consumației nu corespunde o mărire proporțională a producției. Prin urmare, inflațiunea împinge spre sărăcire prin scumpetea crescândă a tutulor mărfurilor și prin epulzarea stocurilor. Fenomenul acesta e observat perfect în Rusia sovietică, unde impozitul sub forma inflațiunei a fost practicat sistematic timp de mai bine de șase ani. În această țară, prețurile au mers în continuă creștere, iar stocurile de mărfuri au fost epuzate aproape complet.

Așa dar inflațiunea, adică emiterea de bilete peste nevoile normale a unei țări, produce un dezechilibru în circulațiune. Surplusul acesta de bilete mărește valoarea monedei în circulațiune peste valoarea normală, rupând raportul dintre circulațiune și cele l'alte mărfuri, mai întâi în favoarea circulațiunei monetare, și pe urmă în defavoarea ei din cauza ridicărei continue a prețului tutulor mărfurilor. Odată pornită mișcarea de scumpire a mărfurilor, e foarte greu de oprit, și când se reușește a se opri aceasta se face de obicei după-ce raportul între monedă și mărfuri a fost rupt în defavoarea monedei, așa că țara suferă de o criză acută de numerar, care vine și agravează criza de credit provocată prin faptul că stocul de mărfuri, sau cu alte cuvinte capitalul circulant, a fost redus foarte mult prin mărirea în mod artificial a forței de cumpărare a publicului.

Acest feunomen se poate observa foarte bine în România, unde suferim și de o criză de credit și de o criză monetară, moneda noastră având o valoare insuficientă pentru a se putea face tranzacțiile în mod normal, chiar cu viața noastră economică redusă. În adevăr, de unde ne-ar trebui o circulațiune de 60—90 lei aur pe cap de locuitor, noi nu avem de cât 30 lei aur. Ridicarea prețurilor mărfurilor, sau cu alte cuvinte scăderea valorii leului, valoarea care s'a cam stabilizat la 3.5 centime aur, a avut ca efect ruperea echilibrului circulațiunei, valoarea circulațiunei noastre fiind cu vr'o cincisute milioane lei aur sub valoarea normală.

Sunt țări, la care scăderea valorii unităței monetare n'a rupt echilibrul dintre mărfuri și circulațiune, adică la care raportul dinaintea de război s'a menținut și azi. O astfel de țară e Franța. La ea scăderea francului până la 25% din valoarea lui dinaintea de război

n'a produs fenomenele inflațiunii, și anume ruperea echilibrului circulațiunii și reducerea stocului de mărfuri. Aceste fenomene, când s'au manifestat n'au ținut de cât un timp foarte scurt, și echilibrul s'a restabilit imediat. În adevăr, în Franța scăderea francului s'a făcut în mod lent, așa că emisiunea de bilete a putut să vină totdeauna la timp ca să restabilească echilibrul între valoarea mărfurilor și valoarea circulațiunii monetare. În această țară, fenomenul deprecierei monetaire n'a fost accelerat ca în alte țări, ca Rusia, Polonia, Germania, Austria, unde scăderea valorii monetei era supusă unei accelerațiuni care făcea ca valoarea totală a monedei în circulațiune să tindă către zero, ori cât de iute ar fi tipărit imprimeriile bilete de bancă. Astfel în Germania ajunsese în Octombrie 1923 valoarea întregii circulațiuni fiduciare numai la suma de 47 milioane mărci aur, deși Reichsbank avea în bolțile ei peste șase sute milioane mărci aur efectiv, și deși cantitățile de mărfuri aflate în circulațiune reprezentă mai multe miliarde mărci aur.

Și azi în Franța raportul e acelaș ca înainte de război. În 1914, această țară avea o circulațiune totală de opt miliarde franci aur, care se compunea din cinci șase miliarde bancnote, vr'o cinci sute milioane argint, nichel și cupru, și un miliard și jumătate aur efectiv. Dacă socotim deprecierea aurului, care e de o treime, adică toate cele l'alte mărfuri mai scumpe cu 50%, Franța ar trebui să aibe azi 11—12 miliarde franci aur în circulațiune. Dacă înmulțim emisiunea Băncii Franței de la 1920 până azi cu cursul mediu al francului, găsim că în toată această perioadă valoarea circulațiunii fiduciare a francului a oscilat între 11 și 12 miliarde franci aur. Ori de câte ori scădea valoarea francului în urma unor evenimente politice, se rupea raportul dintre circulațiunea monetară și circulațiunea mărfurilor și restabilirea nu se făcea prin ridicarea francului, lucru greu de efectuat, ci prin emiterea de noi bancnote, operațiune foarte simplă. Guvernul francez ar fi preferat să restabilească echilibrul prin ridicarea valorii francului iar nu prin emiterea de bancnote, căci astfel n'ar fi fost obligat să și calce cuvântul că nu depășește limitele circulațiunii fixate de Parlament și că n'are să facă inflațiune. Însă o scădere a francului provocă o urcare a prețului tuturilor mărfurilor, și e o tendință naturală a tuturilor producătorilor să și vândă produsul lor din ce în ce mai scump. În contra acestei tendințe e foarte greu de luptat. În lupta dintre guvernul francez, care nu voia să mărească circulațiunea și producătorii francezi, adică publicul care nu voia să micșoreze prețurile produselor, însă care cerea restabilirea echilibrului circulațiunii readucând valoarea ei la circa 12 miliarde, a învins publicul, de oare-ce acesta din urmă avea un mijloc de presiune asupra primului, și anume bonul de tezaur.

În adevăr, bonurile de tezaur pe termene scurte constituia o rezervă de inflațiune. Prin mijlocul lor, publicul a forțat mâna guvernului obligându-l să apeleze la mașina de imprimat bancnote pentru a restabili echilibrul monetar. Cât timp situațiunea monetară a pieței franceze a fost neschimbată, adică atâta timp cât schimbul a fost

stabil, nu se simțea vr'o criză de numerar. De îndată însă ce valoarea lirei sterline s'a urcat trăgând după ea urcarea tuturilor prețurilor, stocul de bancnote aflate în circulațiune devenea insuficient pentru nevoile comerciale. O criză de numerar se desemna cu toate consecințele ei, și anume urcarea dobânzilor și restrângerea creditului. Cererile de credit, care în ultima instanță se concentrău la Banca Franței, erau respinse de oare-ce această instituțiune era îngrădită prin legea care îi fixa un maximum de emisiune, pe care nu-l putea străbate. Acum însă, în fie-care an miliarde de franci de bonuri de tezaur soseau la scadență, publicul care le deținea având nevoie de numerar. Guvernul nedispunând de mijloace bugetare pentru achitarea bonurilor care cereau să fie rambursate, era nevoit să se adreseze Băncii Franței făcând oare-cum un împrumut forțat, măbind limita emisiunii.

Prin acest sistem, publicul francez a forțat, și continuă să forțeze guvernul francez să mărească emisiunea biletelor, astfel încât echilibrul între circulațiunea monetară și circulațiunea mărfurilor să fie menținut. E adevărat, că acest sistem formează un cerc vicios, de oare-ce lumea financiară, știind că publicul poate forța mâna guvernului în emiterea de bancnote fără acoperire, joacă aproape în mod constant asupra scăderii francului, provocând această scădere ori de câte ori un eveniment politic e nefavorabil Franței. E probabil că atâta timp cât piața financiară franceză va fi încărcată cu o mare masă de bonuri de tezaur cu termene scurte, francul francez să meargă tot scăzând, și emisiunea de bilete tot urcându-se, de oare-ce echilibrul se poate reface ușor prin emisiunea de bilete cât timp publicul păstrează încrederea în ele, însă când marea majoritate a populațiunii începe să nu se mai încreadă într'un bilet a cărui valoare scade încontinuu, atunci sub influența factorului psihologic scăderea poate lua o viteză amețitoare provocând catastrofe ca cele din Rusia, Austria, ori Germania.

Din examinarea situațiunilor monetare a diferitelor state din Europa, care au fost nevoite în cursul războiului să perceapă impozitele sub forma inflațiunii, vedem că ruperea echilibrului dintre circulațiunea monetară și circulațiunea mărfurilor e provocată la început de elementul *cantitativ* (emiterea de bilete peste nevoile pieței) și în urmă de elementul psihologic (încrederea publicului). Prima fază a inflațiunii consistă în a se emite bilete peste nevoile pieței, măbindu-se forța de cumpărare a masei biletelor în circulațiune în disproporție cu mărfurile oferite și mai ales cu capacitatea de producțiune a țării. Ruperea echilibrului provoacă o mare consumațiune de bunuri indigene reducând stocul de mărfuri. Cum nu se poate reface repede stocul de mărfuri de cât prin import, și cum acesta din urmă nu se poate plăti de cât prin bancnote care se găsesc în abundență, rezultă un export intens de monedă hârtie inundând piețele străine. Oferta monedei indigene pe piețele străine provoacă scăderea ei, care merge accelerându-se. De aci încolo intervine factorul psihologic, care poate să influențeze scăderea valorii monedei hârtie până aproape de zero, cum s'a întâmplat în Rusia și Germania. Factorul cantitativ în acest

caz nu mai joacă aproape nici un rol, emisiunile de bancnote ori cât de voluminoase ar fi evaporând-se aproape în mod instantaneu. În astfel de cazuri, moneda națională devine aproape inexistentă. Am pomenit, că în Germania câte-va zile înainte de a se introduce rentenmarka, valoarea întregii circulațiuni căzuse la 47 milioane de mărci aur. Germania însă continua să facă tranzacțiuni comerciale, de oarece o țară nu poate trăi fără schimbul mărfurilor. Aceste tranzacțiuni comerciale, care nu se mai puteau face în mărci, de oare-ce mărcile se evaporaseră ca valoare, se făceau în dollari, și dacă reforma monetară ar fi întârziat câte-va luni, publicul german ar fi înlocuit în mod definitiv circulațiunea mărcilor prin aceea a dolarilor.

Când o țară ajunge în situațiunea de a nu se mai putea folosi de moneda națională, publicul adoptând în tranzacțiunile reale moneda unui alt stat, nu mai rămâne guvernului altă soluție decât aceea adoptată de public, adică de a repudia moneda națională și a crea o nouă monedă. Aceasta e soluția numită *devaluare*, sau cu alte cuvinte de *înlocuire*, e cea care a fost aplicată în Rusia, Germania, Austria și Polonia, și care e probabil că va fi aplicată în curând și în Ungaria.

Dacă examinăm soluțiunile ce s'au aplicat și se pot aplica la statele cari sufăr sau au suferit de sistemul inflaționist, vedem că ele se pot împărți în trei sisteme.

Primul sistem e cel al revalorizării, care consistă în a ridica valoarea unității monetare la paritate, adică la valoarea aur pe care a avut-o înainte de a se practica inflațiunea. Acest sistem s'a aplicat la majoritatea țărilor cari au fost neutre în timpul războiului, și anume: Suedia, Elveția, Olanda. Dintre țările din Europa cari au luat parte la războiu numai Anglia a reușit să aplice sistemul revalorizării, aducând lira sterlină hârtie la aceiaș valoare cu lira sterlină aur. În primele trei țări operațiunea revalorizării era normală și s'a făcut relativ ușor din cauză că ele acumulasera mari cantități de aur în timpul războiului, aur pe care l'au pompat dela beligeranți. La ele revalorizarea s'a făcut cu atât mai ușor cu cât deprecierea hârtiei nu depășea 10₀/o.

În Anglia, unde hârtia a pierdut un moment 30₀/o operațiunea revalorizării s'a făcut cu mai mare greutate. A fost nevoie de eforturi mai intense sub formă de mărire de impozite, pentruca lira hârtie să își anuleze deprecierea care însă în medie a fost cam de 10₀/o. Șomajul și balanța comercială deficitară au fost rezultatul politicei de revalorizare, însă drept compensație Anglia a căpătat stabilitatea monetară, lucru absolut necesar pentru a produce în mod normal și a face mai ales comerț sănătos și a păstra Londrei piața monetară a lumii, ceea ce poate compensa într'o oarecare măsură șomajul și balanța deficitară.

Din toate celelalte țări de pe continentul european care au luat parte la război nici una n'a fost în stare să aplice politica revalorizării, sau când au aplicat-o n'au fost în stare să o mențină, cum s'a întâmplat bunăoară cazul în Cehoslovacia. Cauza e, că el implică un efort prea mare, care nu numai că e inutil, dar chiar direct dăunător economiei naționale, după cum vom arăta mai departe, și după cum s'a putut constata în Cehoslovacia, țară care a fost printre primele să aplice

sistemul revalorizării și să tragă în același timp consecințele funeste. În adevăr în această țară cursul coroanei a trecut în anul 1922 de la 5 centime aur la 15 centime, adică și-a triplat valoarea rupând echilibrul între circulațiunea mărfurilor și circulațiunea monetară. Pentru restabilirea echilibrului ar fi trebuit ca prețul tuturor mărfurilor indigene să fie redus cu două-treimi, precum și salariile și veniturile tuturor locuitorilor. Oricum, aceasta nu s'a făcut imediat, și nici nu se putea face în timp scurt. A rezultat o teribilă criză comercială și industrială, provocând falimente și ruine și suprimând lucrul la mai bine de 300.000 de lucrători. Efectele urcării cursului coroanei cehe au fost așa de dezastruoase, încât guvernul a trebuit să ia măsuri energice pentru a opri mișcarea de ascensiune și a stabiliza coroana la cursul de 15 centime aur, renunțând să'l mai aducă la paritatea aur. Din moment ce coroana n'a fost adusă la paritatea aur și a fost stabilizată la 15 centime ar fi fost mult mai avantajos pentru Cehoslovacia să o stabilizeze la 5 centime aur și să evite criza prin care a trecut.

La acest stat s'au putut vedea relele pe care le provoacă politica deflaționistă, când se caută a se reduce la valoarea aur o monedă care a pierdut mai mult de 50,0% din valoarea ei inițială. În cazul Angliei, ridicarea valorii monedei cu circa 10—15,0% s'a făcut cu greutate, cu toate că Anglia e o țară care are suficiente rezerve lichide ca să acopere pagubele provocate de deflațiune. După noi, Anglia e singurul stat european, care după ce a luat parte la războiul mondial să fi fost în măsură să revină la paritatea aur. Toate celelalte state trebuiesc să renunțe la soluțiunea deflațiunii și să adopte pe cea a stabilizării urmată de devaluare.

Înainte de a examina argumentele în favoarea acestei soluțiuni, să continuăm cu ancheta asupra statelor din Europa, cari au soluționat problema lor monetară.

Am văzut, că afară de țările neutre, numai Anglia a reușit să readucă moneda ei la paritatea aur. Cehoslovacia, care a făcut un efort în acest sens, a trebuit să renunțe la politica deflaționistă, mărginindu-se la statu-quo.

Soluțiunea devaluării, adică a înlocuirii monedei hârtie, care nu era convertibilă în aur și care se deprecia încontinuu, prin o monedă convertibilă în aur, și prin urmare stabilă, s'a aplicat în Austria, Rusia, Germania și Polonia. Ungaria e și ea pe cale să aplice aceiași reformă și în același mod ca Austria. Germania, Austria și Ungaria au făcut și fac devalorizarea cu ajutorul Societății Națiunilor, pe când Polonia și Rusia au făcut-o prin propriile lor mijloace. Nedispunând de un stoc suficient de aur stabilitatea monedei din aceste din urmă două țări e precară, pe când în Germania și Austria stabilitatea e normală precum era și înainte de război.

Afară de aceste țări, sunt cele cari n'au aplicat încă o soluțiune și care stau cu moneda hârtie în continuă fluctuație. Aceste țări sunt: Franța, Italia, România, Iugoslavia, Bulgaria, Grecia, Turcia, lăsând la o parte pe cele cari au fost neutre în timpul războiului, ca Danemarca, Norvegia și Spania. În aceste țări, adică în grupul foștilor beligeranți,

oamenii politici susțin politica revalorizării, deși marea majoritate a economiștilor a renunțat la ea, și publicul nu mai crede nici el în posibilitatea aplicării acestei soluțiuni. Cu toată teoria revalorizării și cu toată politica deflațiunii, preconizată pe hârtie dar nu aplicată în practică deoarece nici unul din aceste state n'a retras bilete din circulație, ba din contră a mai tipărit noi emisiuni, cum e bunăoară cazul în România și cu deosebire în Franța, cursurile monedelor n'a mers urcându-se și prețurile mărfurilor n'au scăzut.

După noi, aceste țări n'au altă alternativă decât să urmeze politica stabilizării la cursurile actuale, și după o serie de ani de stabilizare a tuturor prețurilor mărfurilor să practice devaluarea reintroducând convertibilitatea biletului în aur.

Deflațiunea, adică revalorizarea, nu se poate practica din următoarele motive:

1. Deflațiunea implică o scădere a prețurilor tuturor mărfurilor și anume o scădere proporțională cu ridicarea valorii monedei naționale.

Dacă prețul mărfurilor ar scădea mai înainte sau concomitent cu urcarea valorii monedei naționale, deflațiunea ar fi posibilă, ea ne provocând nici o pagubă. În adevăr, în această ipoteză valoarea mărfurilor exprimată în monedă ar fi același. De exemplu, dacă în acelaș timp moneda națională își mărește valoarea cu 10⁰/₀ și prețul tuturor mărfurilor scade cu 10⁰/₀, producătorul care își vinde marfa cu 10⁰/₀ mai eștin nu păgubește nimic, deoarece primește o monedă având o valoare mărită cu 10⁰/₀ și acest plus de monedă îi acopere minimumul dela marfă.

Ori în practică fenomenul de ridicare a valorii monedei nu e concomitent cu acel al scăderii prețurilor. Prin măsurile deflaționiste se începe prin a se ridica valoarea monedei, și tocmai într'un târziu după ce se ivește o criză economică cu închideri de uzine și falimente, se obține o scădere a prețurilor în proporție cu urcarea monedei. Fenomenul acesta s'a observat foarte bine în Cehoslovacia, unde ridicarea coroanei de la 5 centime aur la 15 centime, adică o triplare a valorii monedei, fără ca în mod concomitent prețul mărfurilor să scadă cu 2 treimi, a avut ca efect o criză economică teribilă, cu 300.000 de lucrători fără lucru, cu mii de falimente, și cu asasinarea ministrului de Finanțe Alois Rasin. Deasemenea în Anglia, ridicarea lirei sterline în medie cu 15% a avut ca efect o balanță comercială deficitară și menținerea a mai bine de un milion de oameni fără lucru, din cauză că la urcarea valorii lirei n'a corespuns imediat o scădere proporțională în prețul mărfurilor.

Deflațiunea conzistă prin urmare a pune cărușă înaintea boilor, adică ridicarea valorii monedei înainte de scăderea prețurilor tuturor mărfurilor și serviciilor, și din această cauză nu poate fi aplicată cu succes acolo unde deprecierea a fost prea mare și prin urmare unde drumul de parcurs e lung și greu.

2. Deflațiunea tinde să îmbogățească pe capitaliști și venetici în dauna producătorilor. Într'adevăr, fenomenul este evident dacă ținem seamă că urcarea valorii monedei în urma politicii deflaționiste nu

este urmată de o scădere imediată a prețurilor. În sistemul deflaționist orice producător lucrează cu pagubă.

Să presupunem că valoarea monedei naționale s'a urcat cu 20% în urma politicii deflaționiste. În interiorul țării această urcare nu se bagă de seamă. Numai pe piața devizelor și în comerțul extern această urcare în valoarea monedei va avea o repercusiune. Mărfurile pe care țara le exportă vor fi cu 20% mai scumpe, cu alte cuvinte exportatorul care se aprovizionase cu marfă înainte de ridicarea valorii monedei naționale va plăti exportând marfa cu 20%. Importatorul din contră va câștiga nu tocmai 20%, de-oarece va fi nevoit să vândă sub prețurile interne pentru a putea concura cu succes mărfurile indigene. Probabil, că se va mulțumi pe lângă beneficiul normal cu un 10% din cei 20% ce îi procură schimbul. Marfa importată vânzându-se cu 10% mai puțin decât cea indigenă va provoca o pagubă de 10% tuturor producătorilor indigeni cari intră în concurență cu marfa străină. Prin urmare, ridicarea valorii monedei naționale tinde să ruineze pe producătorii indigeni, de-carece ei vor obține pe produsele lor prețuri mai mici decât cele normale, prețuri care pot merge (chiar sub costul produsului. Într'adevăr, costul materiilor prime, al salariilor și cheltuielile generale nu scad nici înainte nici deodată cu ridicarea valorii monedei, astfel că marfa produsă revine mai scump decât marfa importată.

Pe lângă sărăcia producătorilor, ruinează și pe debitori, de-oarece aceștia sunt obligați să ramburseze o valoare mai mare decât aceea ce au primit. Dacă ne referim la exemplul de mai sus și presupunem că moneda națională s'a urcat în cursul unui an cu 20%, un debitor trebuie să achite pe lângă dobânda și capitalul împrumutat încă un supliment de 20%. S'a calculat, că în cazul unei monede care ar fi revalorizată în 15 ani dela 2,5 centime aur la 100 centime aur, un proprietar rural de 100 hectare, care s'a împrumutat cu 5000 unități monetare de fiecare hectar adică cu 500.000 unități, cu o dobândă de 10% și cu o amortizare anuală de 10%, astfel încât să scape de datorie după zece ani, nu numai că nu se achită în zece ani, dar după 15 ani, când moneda a ajuns la 100 centime aur, el va fi dator circa 800.000 unități aur, pe când cele 100 hectare n'ar valora decât maximum 200.000 unități aur. Într'adevăr, dobânda de 10%, adică 50.000 unități anual, ajunge să absoarbă tot venitul moșiei când unitatea monetară a trecut dela 2,5 aur la 10 centime, și de aci încolo debitorul e nevoit să se împrumute pentru completarea dobânzei.

Dacă inflațiunea transferă averea dela creditor la debitor și dela neproducător la producător, deflațiunea produce fenomenul invers, transferă averea dela debitor la creditor și dela producător la cel inactiv.

3. Deflațiunea nu e un corectiv al inflațiunii, de-carece ea nu îndreaptă inegalitățile și nedreptățile provocate de inflațiune. Dacă inflațiunea s'ar fi făcut în mod instantaneu, și ar fi fost urmată imediat de deflațiune, cei nedreptățiți prin inflațiune ar fi putut fi putut fi despăgubiți prin deflațiune. Cum însă inflațiunea s'a făcut pe o perioadă de timp de mai mulți ani, perioadă în care s'au făcut tranzacții comerciale, în care creanțele au trecut dela o mână la alta pe o scară întinsă,

deflațiunea nu numai că nu îndreaptă nedreptățile cauzate de deflațiune dar crează o mulțime de noi nedreptăți. Toți noii debitori sunt nenorociți în favoarea mai ales o nouilor creditori.

4.) Deflațiunea dezechilibrează bugetul statului. E la mintea omului că un buget de 40 miliarde lei hârtie, când leul valorează 2,5 centime aur va trebui redus la jumătate dacă nu mai mult, când leul ar valora 5 sau 10 centime aur. În adevăr la 10 centime aur toate produsele țării care se exportează: cereale, petrol, lemne, vite, etc., vor valora de patru ori mai puțin în lei hârtie decât valorau când acesta cotă 2,5 centime. În acest caz impozitele plătite de particulari se vor reduce foarte mult, tinzând când leul e 10 centime aur la a patra parte din ce erau când leul era 2,5 centime aur. Un vagon de grâu care azi plătește 30000 lei taxe de export la o valoare de una sută mii lei, nu va putea plăti decât 7—8000 lei taxe când valoarea lui va fi scăzut la 25.000 lei. Acelaș fenomen se va întâmpla și cu cele l'alte impozite fie ele directe ori indirecte, așa că o urcare a leului trebuie să provoace o scădere a veniturilor bugetare și prin urmare o dezechilibrare a acestuia. Pentru ca bugetul să nu se dezechilibreze, ar trebui ca ministrul de Finanțe să reducă imediat cheltuielile la nivelul veniturilor. Cum însă nu există ministru și Parlament care să fie în stare să reducă în mod brusc și continu cheltuielile prevăzute în buget, aceasta se va solda cu deficit ori de câte ori moneda națională se va urca în mod apreciabil și permanent pe piețele mondiale. Prin urmare deflațiunea vrea să zică deficit bugetar care nu poate fi acoperit decât prin emiterea de bilete, adică prin inflațiune.

5.) Deflațiunea mărește datoria publică. Datoriile unui stat sunt de două feluri: datorii externe și interne.

Datoriile externe sunt contractate de obicei în valuta creditorului, și mai cu deosebire în valută aur. Această datorie e plătită din excedentul exportului, prin urmare în produse de ale solului sau din cele manufacturate cotate în aur pe piețele mondiale.

Datoriile interne sunt plătite către conaționali în moneda națională. Cu cât moneda aceasta e mai depreciată cu atât datoria internă apasă mai ușor pe bugetul statului. O depreciere continuă a monedei hârtie poate chiar să producă fenomenul liberărei complete a statului de ori-ce datorie internă, cum s'a întâmplat în Rusia, Polonia, Austria și Germania. Așa dar, dacă deprecierea monedei naționale ușurează bugetul statului în ceea ce privește datoria internă, urcarea valorii monedei va îngreuna sarcina bugetară. Actualmente cele 12 miliarde de lei hârtie ce le datorează statul Băncii Naționale și acționarilor români, valorează pe cursul de azi al leului circa 300 milioane lei aur. Dacă în 15 ani leul a ajuns la valoarea de una sută centime aur, presupunând că în același timp statul a reușit să achite 2/3 din datoria sa internă, el se va găsi încă dator cu o treime adică cu 4 miliarde, care ar valora însă 4 miliarde lei aur. Așa dar, greutatea datoriei interne s'ar înmulți de 13 ori în acești 15 ani, deci nominal iar s'ar fi redus cu două treimi.

Din cel spus până aici rezultă că deflațiunea nu se poate aplica decât la țările foarte bogate în capital mobil, ca Anglia, Elveția, Olanda, și la care deprecierea medie n'a fost decât 10—15%. La țările sărace în capital mobil, și la care deprecierea a trecut de 50% cum e bună-oară România, politica deflaționistă e inaplicabilă, și la acest gen revenirea la normal nu se poate face decât prin stabilizarea monedei la un curs jos pe o perioadă de timp de 3—5 ani, și devalorizarea după această perioadă de fixitate a prețurilor.

Starea normală consistă în a readuce forța de cumpărare a întregului stoc de monedă în circulațiune la raportul normal față de mărfurile ce intră în circulațiune. În România de azi această forță de cumpărare ar trebui să fie de circa un miliard și două sute milioane de lei aur, pe când ea nu e de fapt decât de circa 500 milioane lei aur.

Revenirea la normal, adică la 1.200 milioane lei aur, se poate face menținând fixă circulațiunea de azi de 20 miliarde lei hârtie, și ridicând valoarea leului la 6 centime aur, ceea ce ne-ar da 20 miliarde \times 6 centime aur = 1.200 milioane lei aur. Aceasta ar fi aplicarea metodei deflațiunii, care este însă imposibil de realizat după cum am arătat în acest studiu, și după cum s'a putut constata în practică, de oare-ce după patru ani de politică deflaționistă actualul guvern n'a reușit să ridice valoarea leului hârtie.

Prin metoda devaluării, revenirea la normal ar fi următoarea: statul ar stabili leul la cursul actual de 2,5 centime aur. Această stabilizare s'ar efectua prin crearea unui fond de stabilizare de circa una sută milioane lei aur, de oare ce fluctuațiunile balanței conturilor nu depășește în nici un caz această sumă. Aurul și l'ar putea procura printr'un împrumut în America sau la Londra gajând aurul Băncii Naționale în genul împrumutului Morgan contractat de statul francez și Banca Franței.

Menținându-se leul fix la 2,5 centime aur timp de 4—5 ani se va putea emite bilete de bancă în mod treptat și pe măsură ce se produc cantități mai mari de mărfuri, până când forța de cumpărare a monedei în circulație va atinge normalul de circa 1.200 milioane lei aur adică până când vom avea circa 45—50 miliarde lei hârtie în circulație. Odată atinsă această normală, surplusul de mărfuri produse, adică excedentele balanței conturilor se va transforma în aur sau în devize aur, care vor veni să mărească fondul de stabilizare al leului. Când acest fond va depăși 50% din valoarea circulațiunii, adică atunci când va ajunge să fie de circa 600 milioane lei aur, se va putea relua plata biletului Băncii Naționale în aur la cursul de 2,5 centime aur pentru un leu, sau se poate proceda la înlocuirea leilor prin o nouă monedă, să îi zicem francul din sistemul metric și care s'ar schimba în proporția de un franc aur pentru 40 lei hârtie.

I. D. PROTOPOESCU

Un capitol încheiat

Nepătrunse sunt căile firei. Până mai ieri, principele Carol se înfățișă, tânăr, inimos și svelt, ca o nădejde pentru ziua de mâine. Fusese odinioară, pentru fiecare dintre noi cei cari ne-am născut într-o vreme cu el, chipul viitorului Rege urșit să rotunjească cu sabia hotarele prea înguste ale țării. Creșteam, par'că, împreună, în legănarea aceluiaș vis.

Soarta a vrut, ca furtunoasa clipă să se rostogolească fără veste de-asupra capetelor noastre, mai curând decât o așteptam. Principelui Carol nu i-a fost dat să pornească în fruntea oștitor răsbunătoare, așa cum îl văzuse închipuirea înflăcărată a copilăriei noastre. El rămânea însă copilul fericit și răsfățat al biruinței, având să primească din mâinile eroice ale părintelui său, o țară mare, bogată, și înfățișat liberă, în fața căreia zărilor se deschideau luminoase, ca o apoteoză a zece veacuri de așteptare.

Puțini monarhi au avut parte, în lume, de o asemenea strălucită moștenire. Principele Carol n'a voit-o. Pentru a treia oară, în răstimp de șapte ani, el se mărturisește prea slab pentru o atât de minunată povară. În toată drama, care s'a desfășurat cu scăpărări de fulger dinaintea ochilor noștri uimiți, acesta e singura pagină de neînțeles. Gestul de abdicare e învăluit într-o atmosferă de enigmă. E o răsturnare misterioasă de forțe, care pornește din cele mai ascunse cute ale inimei omenești. Slăbiciuni nebănuite, care ies adesea la iveală, ca o revărsare fierbinte și pustietoare.

Vorbind într-o pagină de gazetă de surprinzătorul gest al tânărului prinț, — și câți n'au vorbit în ultima vreme despre el? — cineva a pomenit despre sacrificiu. Dar ce sacrificiu mai deplin putea oare să îndeplinească, acela în jurul căruia se strângeau atâtea speranțe, decât să se dea întreg și pentru totdeauna patriei sale, pe care acum a părăsit-o? O bruscă hotărâre, a cărei obârșie refuzăm s'o scormonim, l'a smuls din mijlocul nostru. În inima lui s'a întipărit, atotputernic, un sentiment de renunțare, pe care nu căutăm să-l descifrăm. O viitoare glorie se sfârșește, prea de timpuriu, într'un ritm de tragedie pe care voim să-l respectăm.

E un dureros capitol, definitiv încheiat.

Așa gândim noi. Alții însă nuguândesc la fel. Nu sunt mulți, acești pescuitori în valurile dezorientărei publice, dar gălăgia lor e asurzitoare.

Nu vorbim despre aceia, cărora plecarea precipitată a principelui Carol le-a lăsat în cugete o dără de adâncă și sinceră tristețe. Ar fi să povestim despre noi înșine. Prin preajma tuturor nenorocirilor se adună însă, cu lacome priviri furișate spre bucătărie, o speță respingătoare de rozătoare, în al căror gând nu licărește nicio scânteie de pietate și ale căror măruntaie nu cuprind nicio fărâmă de respect pentru durerea altora. În politică, aceștia sunt cioclii momentelor istorice. Pentru ei niciun capitol nu e încheiat, câtă vreme din el poate să răsară vreun câștig pentru interesele teighelei...

Examinând atitudinea partidelor noastre politice cu prilejul ultimelor evenimente care au tulburat atât de profund opinia publică românească, trebuie să recunoaștem, că partidul național a fost singurul care n'a voit să înțeleagă ce avea de făcut, și a transformat o mare problemă a existenței noastre viitoare într'o nouă și vulgară agitație de bălci, cu foarte bine precizate scopuri politice. Incercând să înrădăcineze în credința obștească, legenda stupidă, că principele Carol a fost nevoit să plece, ca un simplu prefect de județ, pentru că nu era pe placul dlui Ion I. C. Brătianu; inventând, deci, o victimă regală și declarându-se, nepoftiți, protectorii ei, dñii N. Iorga și Alexandru Vaida, de data aceasta fără d. Iuliu Maniu, au avut, într'un moment de grea cumpănă, o atitudine de impecabili agenți electorali. Fostul apostol dela Vălenii de Munte și-a îngăduit să adreseze Regelui cuvinte de osândă, incompatibile cu temperamentul unui adulator de profesie. Celălalt corifeu, care jurase altădată credință Habsburgilor în paginile revistei *Oesterreichische Rundschau*, dă interview-uri la gazetă, prezentând pe principele Carol în postura inadmisibilă de țap ispășitor. Singur d. Iuliu Maniu, izolat între cei doi tovarăși, pare să fi nimerit nota justă, tăci dsa zice:

— „Nu cred și nici nu trebuie atrasă chestiunea aceasta între problemele vieței politice. Prin hotărârea adusă, oricare ar fi fost anterior părerile particulare, chestiunea s'a rezolvat în mod indiscutabil.

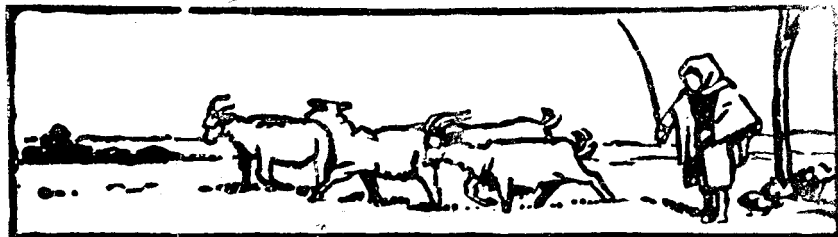
Ținerea ei la suprafață nu poate folosi nimănui. Cel mult dușmanilor noștri. Deci trebuie fără întârziere scoasă din discuția publică. Avem atâtea probleme mari de stat de discutat și de rezolvit, încât ar fi o neiertată greșală dacă am distrage dela ele atenț:unea publică prin discutarea acestei chestiuni.

Sper că aceasta o va înțelege fiecare“.

Cei dintâi cari n'au înțeles lucrul acesta, din nefericire, sunt chiar dñii N. Iorga și Alexandru Vaida, tovarășii dlui Iuliu Maniu. N'avem, oare, dreptul, să ne îndoim, în acest caz, și de sinceritatea acestuia din urmă?

Renunțarea principelui Carol e o poveste sfârșită. Și vom ști să alungăm hienele politice, cari vor să scormonească mormântul unei mari iluzii defuncte, pentru a-și hrăni imunda lor poftă de mâncare...

ALEXANDRU HODOȘ

Politica franceză

— Parlamentarism sau dictatură fascistă? —

De o parte a Alpilor, fascismul dictatorial, într'un avânt din ce în ce mai puternic, reintroduce ordinea amenințată de atâtea curente dizolvante, reorganizează țara slăbită de un război lung și greu, și înfăptuește o operă de înălțare politică a regatului, căruia îi redă un loc de cinste în politica externă printr'o epocă de propășire și de consolidare în cea internă.

Dincoace de Alpi, regimul parlamentar, cu toate scăderile și cu toate păcatele lui, dărâmă guverne după guverne, sporește confuzia lăsată de război, ucide zi de zi încrederea mulțimei în misiunea și în autoritatea statului, rezolvă fără continuitate, sau nu rezolvă deloc, marile probleme sociale și economice, și îndreaptă în văzul tuturor țara spre o catastrofă, care pare iminentă.

În Italia : ordine, metodă, progres,

În Franța : dezorientare, panică, ruină.

Sprijinită pe aparențe, ce e drept de multe ori înșelătoare, asemenea judecată, sau o asemenea concluzie, e mai mult decât sumară: e greșită. Cauze greu de întrezărit se ascund sub desfășurarea unor evenimente trecătoare, cărora nu suntem îndreptățiți să le dăm alt înțeles, decât acela pe care îl au. A privi numai ziua de azi, fără a o înțelege pe cea de ieri și fără a avea buna credință de a o desluși de cea de mâine, înseamnă a desprinde un fragment din care să judeci o întreagă operă. Fragmentul acesta, însă, e prea întunecat sau e prea luminos, pentruca să poți cu obiectivitate să te pătrunzi de adevărul pe care îl găsești numai în întregul unei opere.

Italia și Franța au evoluat pe căi cu totul deosebite pentru a ajunge acolo unde sunt azi. Nici fascismul roman și nici parlamentarismul francez nu ajung spre a explica o stare de lucruri și spre a da posibilitatea unei sentințe definitive și solemne. Nici unul și nici celălalt nu pot fi privite drept „cauze“ ale fazei istorice contemporane.

Atât fascismul cât și parlamentarismul „à outrance“, sunt de fapt etape firești ale evoluției a două popoare, a două istorii, a două mentalități, a două tradiții, și a două niveluri intelectuale diferite. Căci, pe când Italia trăește încă faza eroică a istoriei sale, Franța mai bătrână, Franța care a dat lumii Revoluția și Imperiul, ajunsă la o intelectualitate și la o spiritualitate fără seamăn, a *atins acел echilbru perfect în care ideea copleșește acțiunea și în care cuvântul înlocuește gestul*.

Cum am putea atunci, fără a fi superficiali sau fără a strivi adevărul, să comparăm două elemente cari nu pot sta alături și să facem judecăți pripite asupra a „ceea ce ar fi putut fi dacă era altfel“, spre a conchide în ultima instanță la „renașterea italiană“ și la „decadența franceză“.

Și Franța, și Italia, au avut a doua zi după pace de lichidat moștenirea dureroasă a războiului, având, mai ales, de modificat cadrele sociale, atât de zguduite în patru ani de luptă. Marei crize care li s'a deschis în cale, fiecare a dat remediul pe care și temperamentul și tradiția li-l indicau.

Astfel, de o parte a Alpilor s'a născut, spontan, îmbrăcată într'o cămașă neagră și defilând în pas de paradă pe străzile Romei, acea formulă politică menită a cuceri în primul rând imaginația și nervii mulțimei, care este fascismul lui Mussolini. Produs complex de misticism și de idolatrie, fascismul a răspuns cum nu se putea mai bine psihologiei italiene. Poporul acesta de artiști avea cultul frumosului, iar în subconștientul lui o aspirație mereu neîmplinită pentru forță, moștenire a unui trecut glorios, îl făcea să viseze la amintirea marilor condotieri.

Legiunile lui Mussolini au răspuns ambelor dorințe ale poporului italian: și elementul estetic și cel dinamic își găsiu, în fine, realizarea lor.

A fost ușor atunci ca, în asemenea împrejurări, din izbucnirea aceasta de forță, din actul teatral care a început-o și din tot atât de teatrala desfășurare care i-a urmat, să se înjghebeze un sistem politic care să poată realiza ceva, ba chiar mult. Fără prea mari zguduirii, cu destulă prudență și cu o bună înțelegere a lucrurilor, fascismul a mers astfel din succes în succes. Aci acțiunea a precedat ideea. Mediul social a creat instrumentul și numai după aceea a căutat să deslușească rostul și scopul său. A fost firesc atunci, ca evoluția să fie grabnică și ca rezultatul să fi fost atins mai ușor.

Dincoace de Alpi însă, drumul trebuia parcurs în sens invers. În Franța totul se reduce la o discuțiune de principii și la o controversă intelectuală. Poporul acesta crede în puterea „ideii“. Are cultul cuvântului și al formulei. Simțul lui critic desvoltat, rutinat de secole de civilizație și de cultură, îl face să privească cu surâsul pe buze gesturile largi, și să strivească sub ironia scepticismului său orice tentativă de a ieși din domeniul abstracțiunilor. „Marșul asupra Romei“ ar fi stârnit în capitala Franței o imensă sarabandă populară, la care glumele mindinetelor de pe „Câmpii Elysei“ ar fi rivalizat cu râsul sănătos al cetățenilor dela Hale.

În schimb, dela cel mai de frunte parlamentar până la ultimul reprezentant al votului universal, fiecare se crede dator a găsi sau cel puțin a discuta soluția problemelor celor mai grele. E o supraproducție de sisteme și de remedii, o consumație imensă de retorică și de cerneală.

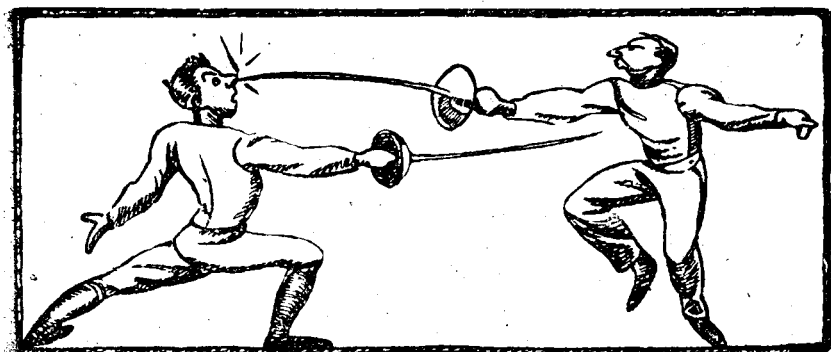
Iată de ce soluțiile vin mai încet, și de ce uneori criza bate la ușă, fără ca remediul să fie imediat găsit. Și iată de ce, judecățile sumare ale celor cari văd fără să înțeleagă, studiind o țară din articolele polemicelor de presă sau din vagonul unui tren de lux, proclamă ritos „renașterea italiană” și „decadența franceză”.

Trebue puțină răbdare. Aparențele înșeală, căci oricât de grele ar fi împrejurările de azi, Franța a biruit altele mult mai tragice.

Și dacă totuși vrem să cerem de pe acum o deslușire viitorului, să nu ne temem a profeti, că țara în care ideile îndrumază acțiunea iar cuvântul înlocuiește gestul, nu poate să nu găsească drumul cel bun. Iar atunci când îl va fi găsit, cei câțiva ani de întârziere ai controverselor intelectuale nu vor mai însemna nimic în fața avântului irezistibil al ideii ce se va fi realizat.

Paris, Ianuarie 1926.

P.

GAZETA RIMATA

Plecarea

A fost o despărțire tristă,
Cu aripi albe de batistă...
Măhnit, Ghiulucă pe peron
Plângea cu ochii spre Simplon,
Și cu priviri nemângăiate
Spre mult iubita-i jumătate,
Cântând din glasu-i subțirel
Acest rețren, încetinel:
— „Amărât ca mine nu-i
„Decât puiul cucului“...

In mohorâta dimineață,
Cu frig, cu ploaie și cu ceață,
In gara umedă, de Nord,
Plutea o undă de fiord...
Argetoianu, într'o doară,
Pusese un picior pe scară,
Și cu un aier plictisit
Unui amic i-a mormăit:
— „Monșer, parol, n'am niciun chef,
„Ce-o să mă fac, numai c'un șef“?

*Apostolul cu barbă mare
Pe geamantanul său călare.
Se instalase eminent
In micul său compartiment.
Privirea lui îndurerată
Se mai rotî în jur odată,
Apoi, văzând ce drăgălași,
Ce fragezi sunt cei doi fruntași,
Le zise 'n glumă, printre dinți,
— „Vedeți, copii, să fiți cuminți!”*

*La urmă, pela ora zece,
Când trenul se urneà să plece,
Dintr'o căruță s'a dat jos
Cămașa unui om frumos.
Un sol al lumii anonime
Făcându-și loc printre mulțime.
Atunci, N. Iorga, aiurit,
La fuziune s'a gândit:
— „De-o fi cumva să fie bine,
„Nu faceți nunta fără mine!..“*

ALFONS SARMALĂ

— controlor la vagoanele de dormit —

INSEMNĂRI

Contribuția presei. — De câte ori ne găsim în fața unui eveniment grav, de felul acelor care încearcă să răstoarne cumpăna vieții unui popor; de câte ori ni se cere, la ceasuri de grea încercare, liniște, răspundere și judecată, de atâtea ori suntem nevoiți să încreștăm pe răbojul însemnărilor noastre contribuția penibilă de zăpăceală pe care o oferă, din nenorocire, cea mai mare parte a gazetelor dela noi. Presa aceasta, despre care știm cu toții cât de puțin avem dreptul să spunem că e a noastră, în loc de a fi călăuza îndrumătoare a opiniei publice românești, năzuind s'o ferească de primejdioase rătăcirii, se preface, cu cel dintâi prilej, într'un instrument de confuzie și ațățare, răspândind în jurul ei numai venin, eroare și îndoială. Intocmai ca sepia, care-și varsă mica ei provizie de cerneală pentru a i se pierde urma de-alungul valurilor, peștii lacomii ai democrației noastre secretează tot soiul de știri senzaționale și de svonuri dubioase, pentru a opera în siguranță și la fatuneric. Pe cei cari

au interesul de a înoța în murdăria de suprafață a apelor, acum îi cunoaștem...

Renunțarea principelui Carol a fost încă unul din aceste momente, care a scos la iveală dureroasa metehună. Câteva zile de-arândul, înaintea Consiliului de coroană dela Sinaia, tulburătoarea problemă a fost debătută exclusiv prin pana delicată a lui Albert Honigman. Vă puteți închipui; cu ce simțământ patriotic și cu ce cinste profesională s'a apropiat pistruiatul publicist anonim de surprinzătoarea tragedie princiară, care căzuse ca un trăznet asupra țării! În dezorientarea primelor bănueli, când nimeni nu știa precis ce se întâmplase, când era loc liber în spiritul mulțimei pentru cele mai fantastice basme de roman-foleton, cetele anumitei presei dela București, cu toate anexele ei autohtone, tăbăriră ca un roi de muște, să spurce totul cu bătăitul lor însălubru.

În vreme ce, la brutala cotitură a vremii, cugetele oneste, simțind însemnătatea clipei, își adunau toate puterile pentru a birui serioasa încer-

care, apașii rotativele stăteau și ei la pândă, ca nu cumva să le scape cuvenitul lor câștig. Ei socoteau: ce episod scandalos s'ar mai putea născoci. Ce efecte de culise s'ar putea specula. Ce învârteală s'ar putea pune la cale. Și din păcate, s'au găsit destui oameni politici, cari să întrețină această desgustătoare țesătură de ițe.

Așa a ieșit, ca din pământ, un antipatic val de povești, care de care mai stupide, care a culminat, după părerea noastră, în legenda, cu oare care idioție pusă în circulație, că prințul Carol a fost silit să renunțe la tron fiindcă... era un adversar declarat al partidului liberal!

Știm foarte bine, nu e nevoie să ne mai atrageți atenția, că Albert Honigman, cu toți tovarășii săi de luptă nu sunt decât intermediarii, indispensabilii mișiți ai diverșilor candidați nenorocoși la guvernarea acestei țări. Dar noi nu deplângem trista stare în care poate să ajungă un brav publicist din Galiția, îndeplinindu-și ignobilă-i meserie de canal de scurgere al dosnicilor infamii. Decadența morală a Honigmanilor ne este perfect indiferentă.

Noi semnalăm o altă primejdie. Primejdia răspândirii nestânjenite, de care se bucură mulțumită prescripțiilor Constituției, (pe care nici n'o recunoaște) această presă fără obraz, fără responsabilitate și fără stare civilă. A opri, în unele împrejurări critice, libera desfacere a unor asemenea tipărituri impudice și mincinoase, e o măsură de profilaxie socială, cum ar fi închiderea caselor de prostituție sau suprimarea tripourilor.

Zadarnic tremură de indignare umanitariștii din strada Sărindar, pentru cari cea mai sfântă-cucerire a civilizației omenești e dreptul lui Albert Honigman de a avea opinii; zadarnic va protesta prin glasul câtorva agenți ai Moscovei, „Liga drepturilor omului”;

— mult hulita cenzură, e, câteodată, cu totul alceva decât un atentat la cugetarea individuală.

E o simplă afacere polițienească, pentru paza bunelor moravuri și a liniștei cetățenești...

Politică în contumacie. — După o duioasă ședință de despărțire la clubul comun al partidului național din calea Victoriei, și după o petrecere zgomotoasă la gară, dl N. Iorga a plecat deunăzi spre Paris. Călătoria, dacă nu ne înșelăm, ține trei zile. Fecundul dramaturg va avea, prin urmare, timpul necesar de a mai confecționa două tragedii istorice în câte cinci acte. (La întoarcere, vor lua naștere, cu aceeaș ușurință, cel puțin două drame moderne și patru comedii). Putem să dormim, cu alte cuvinte, liniștiți. (Și publicul spectator de-asemeni). Repertoriul pe anul viitor al Teatrului popular e asigurat. Norocul dlui Ion Sân-Georgiu!

Dinspre partea aceasta n'avem nicio grijă... Dar ce ne facem cu politica? Dl N. Iorga a trecut hotarul patriei sale foarte supărat. În cuvântarea pe care a ținut o celor douăzeci de amici politici, totdeauna gata să-l asculte, irascibilul nostru istoric a anunțat, în fine, că partidul național nu va veni la guvern, și a prevestit, cu glas de profet indignat, prăpădul României. Singura mântuire, a adăugat ca încheiere prevestitoarea Casandră cu barbă, rămâne până la urmă: înțelegerea cu țărăniștii... (Care, din întâmplare, tocmai acum s'a cam stricat).

Așa fiind lucrurile, și țara având nevoie de un grabnic ajutor ca să nu se ducă pe copcă, întrebarea se impune, ca o mustrare fără apel: pentru ce pleacă dl N. Iorga tocmai acum? Pentru ce s'a necăjit? Pentru ce ne lasă singuri, să ne prăpădim în mod iremediabil?

Intrebările sunt foarte legitime, dar sunt zadarnice. Dl N. Iorga nu se mai poate preocupa de soarta neamului ; dl N. Iorga are o misiune mai importantă ; dl N. Iorga s'a dus să facă o conferință la Sorbona ; dl N. Iorga are de aranjat cu dl Mario Roques chestiunea burselor studenților români; dela Paris... Dl N. Iorga, ori cât ar fi dsa de universal, nu poate să fie (ca Dumnezeu) în toate părțile.

Dar dl N. Iorga s'a gândit, cu toate aceste, și la destinele României. A lăsat în mâna bărbătească a dlui Iuliu Maniu jumătatea sa de șefie, (iată primul caz când două jumătăți nu reușesc să formeze un întreg) și a plecat arătându-și speranța, că treburile se vor aranja... în lipsa sa.

— „Când m'oi întoarce, să găsec fuziunea făcută!“ a mai strigat odată dl N. Iorga dela geamul aburit al Simplonului. Jumătatea sa politică (dl Iuliu Maniu) a făgăduit că așa va fi, și trenul s'a depărtat.

Acum, să legăm și noi o vorbă împreună. Dumneavoastră, care-l cam cunoașteți pe dl Iuliu Maniu și știți ce poate când e singur, vă inchipuți ușor câtă ispravă va face în lipsa de-acasă a celeilalte jumătăți. Se începe iarăș pertractarea ! Și tare ne e teamă, că de pe urma călătoriei dlui N. Iorga nu ne vom alege cu altceva decât tot cu cele șapte sau opt piese pentru Teatrul popular...

Opoziție, nu glumă! — Nu se poate spune, că partidul național din Ardeal are vre-o înțelegere secretă cu guvernul liberal. (Cum se povestește, de exemplu, despre noi). Dovadă stă viteza colecție a ziarului *Patria*, organul în două contrapagini al dlui Iuliu Maniu, care nu scapă niciun prilej să-l facă răspunzător pe dl Ion I. C. Brătianu de toate nenorocirile (prezente, trecute și viitoare), cari s'au

abătut, se abat sau se vor abate asupra României.

Noi, cari nu ne prea pricepem să facem opoziție cum trebuie, eram pe punctul de a ne interesa la Institutul meteorologic, ca să cercetăm cauzele catastrofelor inundații din ajutorul Crăciunului. Când colo, tot *Patria* ne-a luminat. Autorul inundațiilor e... guvernul liberal!

Prin urmare, oficioșul comitetului de o sută scrie negru pe alb: „Și de data aceasta, guvernul s'a dovedit incapabil de a rezolva problema în forma ei cea mai simplă, cerută de împrejurări. Neavând pregătit terenul mai dinainte, orice intervenție a rămas inutilă. A lipsit și de data aceasta ca și în orice acțiune a lui, prevederea. A lipsit acea tactică superioară, caracteristică popoarelor culte și guvernelor cu discernământ, care dă momentului forța deplină a unei îndelungate pregătiri“.

Să fi prevăzut, la mijlocul lunei Decembrie, când termometrul arăta 25 grade subț zero, că într'o singură zi apele se vor revărsa, la o temperatură de 15 grade de-asupra lui zero, — iată un act politic de care numai un guvern prezidat de dl N. Iorga, celebra ghicitoare în barbă, ar fi fost capabil!

Recunoaștem acest lucru, cu toată sinceritatea pe care o practicăm de obicei...

„Adevărul la sate“. — Dintr'un colț depărtat al Banatului, din Lugojul nostru atât de românesc, un prieten al *Tării Noastre* ne trimite spre orientare un apel al ziarului *Adevărul la sate*: o nouă și îndrăznească anexă a presei din strada Sărindar, întemeiată pentru a propaga cultura la sate prin mijlocirea cunoscutului samsar de hârtie tipărită, d. Kalman Blumenfeld. Apelul cu pricina a fost trimis, după cât se pare, tuturor directorilor de școală din România întregită. Pitindu-se după

pseudonimul unui d. Ionescu, zis și Berbecaru, d. Kalman Blumenfeld se declară intrat în serviciul celor mai populare asociații culturale: Fundația principele Carol, Liga culturală, Casele naționale, „Astra” din Ardeal (l’au poțit oare, toate aceste instituții?) El caută acum să-și răspândească tipărirea printre elevii de curs superior, fiindcă, vezi dumneata, elevii „sunt cele dintâi elemente necesare propagandei culturale, în deosebi în satele lor.”

Cați naivi vor fi prinși, cu momeala propagandei culturale, în undița suspectă a pescuitorilor în apă tulbure? Prietenul nostru dela Lugoj, el însuș director al unei școale superioare de acolo, a trimis îndărăt apelul dlui Kalman Blumenfeld, cu *Adevărul la sate* cu tot, adăugând următoarele înțelepte cuvinte: — „Având în vedere ținuta antinațională a ziarelor *Adevărul* și *Dimineața*, cu care dv. colaborați în cea mai strânsă legătură, nu numai că nu mă pot pune în serviciul dv. de a răspândi printre elevi gazeta *Adevărul la sate*, ci din contră trebuie să stau de pază, ca duhul venit din strada Sărindar să nu prindă rădăcini în sufletul tineretului”. A mirabilă lecție! Ea, nădăjduim, va reuși să aducă puțin la realitate pe înfrânștii piraiți ai rotativelor anonime, cari au început să creadă de-abinelea că orice le este îngăduit în această blagoslovită țară...

După cât știm, gestul categoric al directorului bănățean n’a rămas izolat. Pachetele cu *Adevărul la sate*, risipite cu atâta dărnicie în cele patru unghiuri, se întorc înapoi, nedesfăcute, așa cum au fost trimise. Subt maldărul lor înăbușitor, d. Kalman Blumenfeld va fi literalmente turtit. Fiindcă lumea știe origina mărfii, s’a convins de calitatea ei, și cam cunoaște gândurile negustorului.

Adevărul la sate al dlui Kalman Blumenfeld? Mă rog, care dintre condu-

cătorii sufletești ai țărânilor noastre are nevoie de o asemenea Evanghelie culturală? Care?

■ O prinsoare pierdută. — În jurul celor două traduceri din „Faust,” despre care a fost vorba și în paginile acestei reviste, s’a încias o mică discuție de presă, la care, probabil, vor mai lua parte și alții. Unul din colaboratorii noștri, d. Moise Nicoră, și-a îngăduit a fi de părere, că traducerea dlui I. U. Soricu, deși e mai nouă, adică a ieșit la plimbare după ce drumul fusese desțelenit de mâna meșteră a altuia, și deși a fost aleasă (din motive, cari nu au de-aface cu literatura) spre a fi reprezentată pe scena Teatrului Național din București, e incomparabil inferioară aceleia realizată acum douăzeci de ani de d. Ion Gorun. Voind s’o facă mai accesibilă înțelesului marelui public, d. I. U. Soricu a schimbat cu desăvârșire tot aspectul profundeii tragedii a lui Goethe. A vulgarizat textul, o sărit, cu o grație can ciobănească, peste adăucimile de cugetare ale versului original, turnând foarte, foarte multă apă în vinul vechi și aromat al filozofiei lui „Faust.” Cupa regelui din Thule, popularizată de I. U. Soricu, s’a prefăcut într’o foarte familiară ulcică...

Supărat de părerea colaboratorului nostru, d. I. U. Soricu, a răspuns printr’o scrisoare către d. director al ziarului *Cuvântul*, (deși nu prea vedem legătura între Goethe și d. C. Congopol) afirmând, ca să se apere, o serie întreagă de inexactități, și oferind în post scriptum, o prinsoare originală.

Câtă vreme traducerea dlui I. U. Soricu nu apăruse în volum, curajul dumisale ni se părea îndreptățit. Acum însă, când avem subt ochii noștri corpul delictului, dorința de a stabili o comparație între cele două

tălmăciri ne apare ca o indiscutabilă imprudență. Nu ne îndoim, că critica imparțială va interveni. D. I. U. Soricu a câștigat, destul de ușor, procesul tantiemelor. Spre regretul nostru, va pierde însă procesul literar.

Și acum, prinsoarea. Traducătorul de clasa a doua a lui „Faust” preține anume, că niciun actor n’ar putea învăța pe de rost versurile din traducerea d’lui Ion Gorun, și făgăduiește un oarecare premiu pentru această supraomenească ispravă. Alegem mai jos, la întâmplare, un pasagiu din „Faust”-ul tradus de d. Ion Gorun, și-l supunem aprecierii profesioniștilor. E celebrul blestem al lui Faust în a doua sa întrevedere cu Mefistofel:

*Și dacă din grozavul toi
Știate glasuri m’au răpit,
Spre vremuri scumpe, înapoi,
Și vechi simțiri mi-au răscollit,
Blestem, zic, iarăș, înșelării
Ce mrejele mereu și-aruncă
Și cu momelile ’ncântării
Ne ține’n trista ei speluncă.
Blestem, întâi, închipuirii
Ce mintea despre ea-și croiește,
Blestem minciunii, năducirii,
Ce simțurile năpădește!
Blestem celor ce ne năzare
Ca slavă, numele de mână,
Blestem celor ce zicem: stare,
Copil, femeie, slugă, pâne!
Blestem Mamonului ce știe
S’afâțe fapte temerare.
Ș’atunci când perna ne îmbie
Spre trândăvie și ’mbuibare!
Vinului, balsam suferinței,
Blestem amorului suprem,
Blestem speranței! blestem credinței!
Răbdării mai ales, blestem!*

Părerea noastră e, într’adevăr, că aceste stihuri, cu o memorie ceva mai bunicică, par’că tot s’ar putea învăța pe dinafară...

Mângăierea bunului creștin. — Colaboratorul nostru, d. Septimiu Popa, ale cărui scrieri străbătute de o caldă sinceritate și-au făcut demult drum

spre inima cititorilor dela noi, a strâns într’un frumos volum de peste două sute de pagini, o seamă de învățături creștinești pentru toate Duminicile și sărbătorile de peste an. Cartea e scrisă, după intenția autorului, într’o limbă poporală-literară. Se va ținea în seamă, că aceste învățături creștinești au fost publicate întâia oară în diferite foi pentru popor. „Mângăierea bunului creștin” nu e propriu zis o culegere de predici sistematice, după toate regulate oratoriei de amvon, dar ea va putea fi de mare folos preoților la alcătuirea predicelor. În acelaș timp, va fi o lectură potrivită, într’adevăr mângăietoare, pentru toți creștinii. Autorul însuș își mărturisește gândul care l’a îndemnat să tipărească acest volum, spunându-ne: — „Am avut nemărginită bucurie să mă încredințez că învățăturile scrise de mine zu fost mult citite. În numeroase comune din Ardeal, Moldova, Muntenia și Basarabia aceste învățături au fost citite în sfințele bisericici, vărsând balsamul mângăierii în sufletele celor iubitori de adevăr. În adunările de fiecăre săptămână ale unei societăți de femei din București de-asemena s’au citit întotdeauna învățăturile creștinești din „Cultura Poporului”. Numeroși preoți, învățători și mireni mi-au cerut, ca învățăturile creștinești să le public și în carte. Aceasta a fost o dorință și a sufletului meu, pe care, deși luptând cu mari greutate, am izbutit să mi-o văd împlinită”.

În ziua de astăzi, când gura vorbăreață a tiparului aruncă printre noi atâta zgură nedvrednică, ne place să credem că învățăturile creștinești ale dlui Septimiu Popa, de-alungul cărora palpită o credință simplă și convingătoare, va găsi în sufletul de-apropelui ecoul adânc pe care caută să-l trezească.